

วัตถุประสงค์

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิตเป็นวารสารวิชาการของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าทางด้านกฎหมายและสังคมและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา เพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยและงานวิชาการในมหาวิทยาลัยรังสิต และจากสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขานิติศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความที่ดีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน บทความที่เสนอมจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อพิมพ์ลงในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะระบบการอ้างอิงและรูปแบบการนำเสนอ

ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาให้ถูกต้อง กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

52/347 อาคารอุไรรัตน์ (ตึก 3) ถนนพหลโยธิน เมืองเอก ตำบลหลักหก

อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

โทร. 02-997-2222 ต่อ 1294 โทรสาร. 02-997-2222 ต่อ 1264

Email: RJLS@rsu.ac.th

ประธานที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ

คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร

อดีตอัยการสูงสุด, นักวิชาการอิสระ

ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์พลตำรวจตรี ดร.วีรพล กุลบุตร

รองผู้บัญชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ ดร.โกเมศ ขวัญเมือง

กรรมการบริหารหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

อาจารย์อนิสา มานะทน

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ผศ.ดร.อิงครัต ดลเจิม

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รศ.ดร. วินันท์กานต์ รุจิภักดี

อาจารย์ประจำหลักสูตรดุขฎฐิบัณฑิตสาขากฎหมาย การบริหารงานยุติธรรมและสังคม
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.พ.ต.อ.ดร.พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬห์

อาจารย์ประจำคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

ประธานหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

อาจารย์วิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์

รองผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

อาจารย์อนิสา มานะทน

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

นางอมรรัตน์ กุลจันทร์เพ็ญ

เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ฝ่ายกฎหมาย

ผศ.ดร.สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ออกแบบปก

นางสาวจุติมา สิริจารุธร

เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

จัดรูปเล่ม

นางสาวชนิษฐา จันยัง

เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต

52/347 ถนนพหลโยธิน เมืองเอก ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

Tel. 02-997-2222 ต่อ 5231

บทบรรณาธิการ

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2564 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เป็นบทความวิจัยการจำนวน 5 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 3 ของจัดทำวารสารของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และเพื่อเป้าหมายของการทำวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย

กองบรรณาธิการวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต ขอขอบคุณท่านผู้เขียน และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจวารสารของเราและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์จะมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น ตลอดจนทีมงานทุกท่านที่เกี่ยวข้องจนวารสารได้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ทุกประการ

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้ จะให้มุมมองและแง่คิดต่างๆ ต่อยอดความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
บทความวิจัย : Research Articles	
หลักนิติธรรมกับสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย	1
THE RULE OF LAW AND CRIMINAL INVESTIGATION IN THAILAND	
พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)	
มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด	16
LEGAL MEASURES TO REDUCE THE HARM FROM DRUG USE	
จิรวุฒิ ลิปิพันธ์	
การสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาที่เป็นเอกภาพ	29
UNIFIED PROSECUTION INVESTIGATION STUDY	
อิงครัต ดลเจิม	
มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดคดียาเสพติด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ	43
LEGAL MEASURES TO DEVELOP ALTERNATIVES FOR DRUG OFFENDERS TO SUPPORT THE IMPLEMENTATION OF THE BANGKOK RULES	
กอบกุล จันทวโร, ธาณี วรรณทร์, จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, สุธีรัตน์ เจตตะพุก	
การแปรรูปเรือนจำเพื่อการสร้างอาชีพผู้ต้องโทษและภายหลังพ้นโทษ	60
PRISON PRIVATIZATION TO CREATE CAREERS FOR PRISONERS AND AFTER THEIR ACQUITTAL	
กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	74

หลักนิติธรรมกับสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย*

THE RULE OF LAW AND CRIMINAL INVESTIGATION IN THAILAND

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)

Phrakruvinaidhorn Suriya (Kongkawa)i

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

Email: suriya.sur@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีกระบวนการตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีที่สามารถลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลที่กระทำความผิดได้ เป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพดีที่สุดในยุคนี้ หลักนิติธรรมเป็นสำคัญ งานสอบสวนคดีอาญาเป็นต้นทางของการรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีเป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งมีผลต่อรูปคดีในชั้นพิจารณาและพิพากษา ของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสอบสวนคดีอาญาที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญาที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมของประเทศไทยกับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส จากการศึกษาพบว่า ภายใต้หลักนิติธรรมหรือหลักนิติรัฐ กระบวนการยุติธรรมต้องทำการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ (Examination Principle) อย่างครบถ้วน 2 ประการคือ ข้อเท็จจริงของการกระทำความผิด และ ข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิด และส่งผ่าน “ความจริงแท้” ทั้ง 2 ประการดังกล่าว ไปในชั้นพิจารณาให้กับผู้พิพากษาเพื่อการใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of punishment) โดยมีข้อเสนอแนะว่า การจะลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลได้ การสอบสวนต้องกระทำอย่างละเอียดรอบคอบภายใต้หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและหลักนิติธรรม เพื่อให้ผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาสามารถพิพากษาลงโทษอย่างถูกต้องและเป็นธรรม การสอบสวนจึงจำต้องยึดหลักนิติธรรมเป็นกรอบความคิดและการทำงานเป็นพื้นฐาน เพื่อให้ได้คำพิพากษาที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการใช้ “หลักตรวจสอบค้นหาความจริง” (Examination Principle) อย่างเป็นกระบวนการเพื่อการตัดสินคดีเข้าสู่ “ความเที่ยงธรรม” ในการพิพากษาคดีเป็นรายบุคคลได้จริง เพื่อให้เกิดการใช้ “มาตรการบังคับทางอาญา” ที่เหมาะสมกับบุคคลในที่สุด

คำสำคัญ: หลักนิติธรรม, การสอบสวน, คดีอาญา

* Received 13 December 2021; Revised 26 December 2021; Accepted 27 December 2021

Abstract

The criminal justice system that has an investigation process to find the truth in any case that gives an appropriate punishment to the person who commits crime, considered to be the most effective criminal justice system, importantly under the rule of law. Criminal investigation work is the primary source for collecting important evidence as it is the fact to proof whether or not a suspect is innocence and moreover, it affects the case on the trial and in the judgment stage in the civil court, court of appeal and Supreme Court. This research has objectives as follow; 1) Study and analyze the criminal investigation follows the rule of law in Thailand. 2) Study and analyze criminal investigation follows the rule of law in Thailand compares to Germany and France. The study found that, according to the rule of law, 2 examination principles must be completed in the judicial process, which are; the facts of the offence and the facts of the offender, then pass on both of the "truth" to the trial. So that the judge's discretion will be applied the appropriate individualization of punishment. However, the study suggests that the investigation must execute carefully under the principles of criminal procedural law and the rule of law. Therefore, the discretion to judge the punishment will be right and fair. As a result, the investigation needs to be based on the conceptual framework and the work, to bring the fact of the judgment that relies on the procedure of examination principle in to "Justice" individually, in order to bring an appropriate individual "criminal enforcement measures"

Keywords: Rule of Law, Investigation, Criminal Case

บทนำ

การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยต่อประชาชน เพื่อการสร้างประโยชน์สุขของสังคม ความชอบธรรม จริยธรรม คุณธรรม มนุษยธรรม จะเห็นได้จากตัวอย่างในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ในโลก ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายก็ดี การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐก็ดี จะต้องอยู่ภายใต้พื้นฐานของหลักนิติธรรม ซึ่งหลักนิติธรรม (Bryan A. Garner., 1999) มาจากพัฒนาการหลักกฎหมายของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) เป็นหลักที่จำกัดการใช้อำนาจของผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ให้เกินขอบเขตที่เหมาะสมและสมควร โดยต้อง

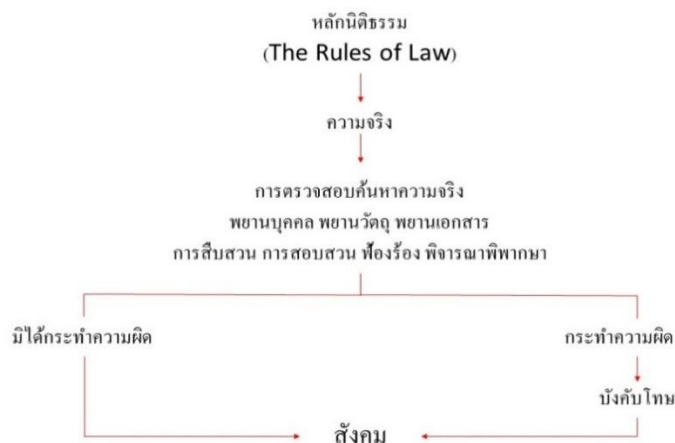
ปกครองภายใต้กฎหมาย A.V. Dicey ได้อธิบายหลักนิติธรรมว่ามีสาระ ที่สำคัญดังนี้ (A. V. Dicey., 1959)

1. หลักการกฎหมายอยู่เหนือสิ่งอื่นใด (supremacy or predominance of regular law) การปกครองต้องเป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น บุคคลต้องถูกลงโทษด้วยเหตุที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

2. หลักความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย (Equality Before The Law) สมาชิกทุกคนในรัฐได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันทุกชนชั้น และได้รับการพิจารณาจากศาล ยุติธรรม เป็นความเสมอภาคภายใต้กฎหมายของเจ้าหน้าที่และประชาชนภายใต้ระบบตุลาการเดียวกัน

3. ศาลจะให้ความคุ้มครองและบังคับให้เป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน

ตามภารกิจของกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ 1) การคุ้มครองสังคม 2) คุ้มครองคุณภาพของการกระทำที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง 3.ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายอาญาของรัฐ (คณิต ณ นคร, 2564) จึงเป็นไปตามหลักทั้ง 3 ข้อดังที่กล่าวมานี้ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะทำงานสัมพันธ์อยู่ในสังคม ปรากฏตามภาพดังนี้ (ธานี วรภัทร์, 2563)

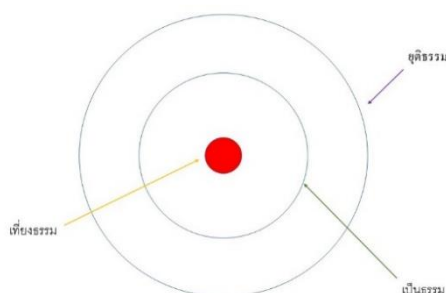

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงสัมพันธ์ของหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรมกับสังคม

ตามแผนภาพข้างต้น หลักนิติธรรมเป็นหลักการสูงสุดที่ครอบคลุมส่งผ่านลงมาสู่ “หลักการตรวจสอบค้นหาความจริง” (Examination Principle) ซึ่งเป็นหัวใจของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการแสวงหาความจริงแท้ที่เกิดขึ้น (Claus Roxin., 2014) ตามพยานหลักฐานชนิดต่างๆ ตามความเป็นจริงและรวบรวมอย่างครบถ้วนสำนวนความเพื่อส่งผ่าน

ไปยังขั้นการพิจารณาพิพากษาคดี ให้ศาลสามารถที่จะทำการพิพากษาลงโทษบุคคลได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลผู้กระทำความผิดนั้น อันเป็นไปตามหลัก “การลงโทษที่ได้สัดส่วน” จึงจะตั้งอยู่ตามหลัก “นิติธรรม” ก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพของกฎหมายและระบบยุติธรรมของทุกประเทศ การทำงานของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องกระทำอย่างละเอียดรอบคอบและครบถ้วนทุกด้านเป็นสำคัญและอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและในกระบวนการจะต้องมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลที่ดีและเหมาะสม กระบวนการยุติธรรม เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยกับประชาชนในทุกขั้นตอน ไม่ว่าขั้นสืบสวนสอบสวนฟ้องร้องพิจารณาพิพากษา รวมถึงการบังคับโทษ ดังนั้นประชาชนทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคภายใต้กฎหมายที่เป็นธรรมและได้รับความเที่ยงธรรม จึงจะบรรลุผลสัมฤทธิ์บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมในกระบวนการต่างๆ ทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี (Fair Trial) ตามหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาความอาญาที่สำคัญ ได้แก่ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public prosecution) หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา (Principle of substantive truth) หลักฟังความทุกฝ่าย (Principle “Audi alteram partem”) หลักวาจา (Principle of orality) หลักเปิดเผย (Principle of public Trial) หลักพยานโดยตรง (Principle of directness) หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย ที่เรียกเป็นหลักในภาษาละตินว่า In dubio pro rio (Principle of presumption of innocence) หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Principle of free evaluation of evidence) เป็นพื้นฐาน (คณิต ณ นคร, 2564) ตลอดทั้งหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่างๆ การได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค พยานหลักฐานที่ให้ผลในทางที่จะพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ การพิจารณาคดีจนสิ้นสงสัยของกระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอน การพิพากษาคดี การลงโทษที่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล จึงจะเข้าถึงจุดสำคัญที่เรียกว่าความ “เที่ยงธรรม” อย่างแท้จริง ปรากฏตามภาพดังนี้ (ธานี วรภัทร์, 2563)

ภาพที่ 2 แสดงภาพของการเข้าสู่ความยุติธรรม เป็นธรรม และเที่ยงธรรม

เป้าหมายความสำเร็จของการดำเนินคดีอาญาคือ การได้มาซึ่ง “ความเที่ยงธรรม” ในขั้นตอนสุดท้ายของแต่ละคดีที่เกิดขึ้น กล่าวคือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถแยกผู้กระทำผิดอาญา หรือเป็นผู้บริสุทธิ์ได้อย่างมีเหตุผลเป็นภาวะวิสัยและกรณีกระทำความผิดอาญาที่สามารถกำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมเป็นสัดส่วนของแต่ละบุคคลได้อย่างแท้จริง เมื่อถึงที่สุดของการพิจารณาคดีแล้วถ้าพบว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง การใช้ดุลพินิจในการใช้มาตรการบังคับทางอาญาก็ต้องเกิดขึ้นกับจำเลย (Bernd-Dieter Meier, 2009) การสอบสวนคดีอาญาจึงเป็นฐานสำคัญในการแสวงหาพยานหลักฐานข้อเท็จจริง ที่ใช้อำนาจรัฐกระทำกับประชาชนตามกฎหมายที่ให้อำนาจ ตัวบทกฎหมายและทางปฏิบัติจึงต้องมีความเสรี ประชาธิปไตย มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ (ธานี วรภัทร์, 2558) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ (คณิต ฦ นคร, 2556)

สำหรับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทยที่ผ่านมาพบเห็นความบกพร่องของการทำงานในการตรวจสอบค้นหาความจริงในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจต่อเนื่องมาตลอด อาทิเช่น คดีเชอร์รี่แอนด์ดัลแคน คดีครูจอมทรัพย์ คดีลูกเศรษฐีขับรถเฟอร์รารีชนตำรวจเสียชีวิต คดียาเสพติด การใช้ความรุนแรง การซ้อมทรมาน ในการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อถือศรัทธาในความยุติธรรมในชั้นสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสอบสวนคดีอาญาที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญาที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) ทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source) ตำรา บทความ รายงาน การวิจัยเกี่ยวกับหลักนิติธรรมกับสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย รวบรวมเอกสารกฎหมายต่างๆ เป็นส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหลักของการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับหัวข้องานวิจัย ทั้งในและต่างประเทศได้แก่ประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์การสอบสวนคดีอาญาที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศไทย พบว่าการสอบสวนคดีอาญาต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมด้วย อันเป็นไปตามหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2563 มาตรา 3 วรรคสอง โดยภายใต้หลักนิติธรรม กระบวนการยุติธรรมต้องทำการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้อย่างครบถ้วน 2 ประการ คือ ข้อเท็จจริงของการทำความผิด และ ข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิด และส่งผ่าน “ความจริงแท้” ทั้ง 2 ประการดังกล่าว ไปยังผู้พิพากษาเพื่อการใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล การลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ข้อเท็จจริงทั้งสองประการดังกล่าวจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ทำให้ผู้พิพากษาสามารถจะใช้ลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลได้ คำพิพากษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้ในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ ที่ได้จากการสอบสวนและพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม ไปสู่ “ความเที่ยงธรรม” ของการพิพากษาคดีเป็นรายบุคคลได้จริงภายใต้หลักนิติธรรม

2. ผลเพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญาที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่า ประเทศไทยนำหลักนิติธรรมมาใช้ ในขณะที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส ใช้หลักนิติรัฐ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นหลักนิติธรรมหรือหลักนิติรัฐ ต่างเป็นหลักที่ยึดถือกฎหมายเป็นสำคัญ ในการใช้อำนาจรัฐ ความเสมอภาคเท่าเทียมกันเช่นกัน และในชั้นของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และยังพบว่า ประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส ใช้หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเหมือนกัน ได้แก่ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public prosecution) หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา (Principle of substantive truth) หลักฟังความทุกฝ่าย (Principle “Audi alteram partem”) หลักวาจา (Principle of orality) หลักเปิดเผย (Principle of public Trial) หลักพยานโดยตรง (Principle of directness) หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย ที่เรียกเป็นหลักในภาษาละตินว่า In dubio pro rio (Principle of presumption of innocence) หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Principle of free evaluation of evidence) เป็นพื้นฐาน (ธานี วรภัทร์, 2558) แต่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและบริบทของสังคมของแต่ละประเทศ

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสอบสวนคดีอาญาที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศไทย การใช้มาตรการบังคับทางอาญาเกิดจากความคิดและพัฒนาการอย่างเป็นรูปธรรมของมนุษย์ ตั้งแต่อดีตต่อเนื่องเชื่อมโยงมาจนกระทั่งปัจจุบัน เป็นเครื่องมือที่มาช่วยกำกับพฤติกรรมของ

มนุษย์ด้วยกัน ในการดำรงอยู่ของสังคมเพื่อสร้างภาวะที่เรียกว่า “ภาวะแห่งดุลยภาพของสังคม” การใช้มาตรการบังคับทางอาญามีเป้าหมายต้องการเปลี่ยนพฤติกรรม บุคลิกนิสัยทัศนคติของผู้กระทำความผิดอาญา เช่น โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน วิธีการเพื่อความปลอดภัย และมาตรการบังคับทางอาญาอื่น ดังนั้น กระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ เงื่อนไขและวิธีการจึงต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้และจะต้องเป็นกฎหมายที่เหมาะสมเป็นหลักในการดำเนินการเพื่อความเป็นภาวะวิสัย

พระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวไว้ว่า “จะเห็นว่า กฎหมาย นั้น ไม่ใช่เป็นเพียงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์หรือความประพฤติเท่านั้น แต่เป็นเครื่องกำหนดการจัดวางระบบ และกำหนดกิจการต่างๆ ของสังคมว่าจะทำอย่างไรกันด้วย เพราะฉะนั้น วินัย จึงไม่ได้มีความหมายแคบ ๆ อย่างในภาษาไทย คือ วินัยมิใช่เป็นเพียงระเบียบความประพฤติเท่านั้น แต่ วินัย หมายถึงระบบการจัดสรรสังคมทั้งหมด การจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การจัดระเบียบกิจการของสังคม ซึ่งจะเป็นอย่างไรก็ต้องมีกติกามีข้อกำหนดที่ให้หมายรู้ว่าจะดำเนินไปอย่างไร เพราะฉะนั้น กฎหมาย จึงครอบคลุมความเป็นอยู่และการดำเนินกิจการทั้งหมดของสังคมมนุษย์ (ในขอบเขตของประเทศหนึ่งๆเป็นต้น) กิจการด้านเศรษฐกิจจะดำเนินไปอย่างไร กฎหมายก็เป็นตัวบ่งบอก การปกครองจะดำเนินไปอย่างไร กฎหมายก็เป็นตัวกำหนด การดำเนินชีวิตของบุคคลจะมีขอบเขตแค่ไหน คนจะสัมพันธ์กันภายในขอบเขตอย่างไร กิจการใดจะดำเนินไปอย่างไร กฎหมายก็จะก้าวไปคุมทั้งหมด” (พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552)

การสอบสวนคดีอาญาต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ด้วยหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2563 มาตรา 3 วรรคสอง ความว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” จากมาตรานี้หลักนิติธรรม จึงส่งผ่านทั้งตัวบทกฎหมาย และองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต้องยึดหลักนิติธรรม ในคดีอาญาเป้าหมายในงานสอบสวนคือการตรวจสอบค้นหาความจริง (Examination Principle) ทุกองค์กรของรัฐจึงต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย มีหลักกฎหมายที่ตอบสนองต่อหลักนิติธรรม ที่สำคัญได้แก่ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public prosecution) หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา (Principle of substantive truth) หลักฟังความทุกฝ่าย (Principle “Audi alteram partem”) หลักวาจา (Principle of orality) หลักเปิดเผย (Principle of public Trial) หลักพยานโดยตรง (Principle of directness) หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย ที่เรียกเป็นหลักในภาษาละตินว่า In dubio pro rio (Principle of presumption of innocence) หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Principle of free evaluation of evidence)เป็นพื้นฐานในกระบวนการชั้นเริ่มคดี ใน

ขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาเป็นการตรวจสอบค้นหาความจริงชั้นแรก กำหนดในบทบัญญัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 138 (ธานี วรภัทร์, 2563)

การใช้มาตรการบังคับทางอาญาจึงต้องมีกรอบแนวคิดแนวทางในการใช้ดุลพินิจ เหตุผล เสมอว่าทำไมจึงใช้มาตรการบังคับทางอาญานั้นๆ และตามจำนวนหรือระยะเวลานั้น ๆ แก่ผู้กระทำความผิดแต่ละคนนั้น การใช้มาตรการบังคับทางอาญาแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง นอกเหนือจากข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดแล้ว จึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องตัวผู้กระทำความผิดด้วยเป็นสำคัญ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศไทยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติไว้ในมาตรา 138 ว่า

“มาตรา 138 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา”

บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นถึง “หลักตรวจสอบ” ว่าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาที่มีความสำคัญที่ขอที่จะตรวจสอบด้วย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ หรือมิฉะนั้นก็เพื่อประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาล (คณิต ณ นคร, 2564) การมีข้อมูลทุกอย่างของบุคคลผู้กระทำความผิดอย่างครบถ้วนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นที่มาของเหตุผลในการเลือกใช้มาตรการบังคับทางอาญาและกำหนดความหนักเบาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของการกระทำความผิดนั้น ๆ

การให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมคือ การที่กระบวนการยุติธรรมเข้าถึงข้อมูลของประชาชนทุก ๆ คนที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างครบถ้วนด้วย กล่าวคือ ผู้พิพากษาต้องสามารถรู้รายละเอียดของตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในทุกด้านอย่างรอบครอบ ก่อนการพิพากษาคัดสินคดี ก็ย่อมให้ความยุติธรรมได้อย่างถูกต้องอย่างเหมาะสมแท้จริง มิติในการใช้มาตรการบังคับจึงต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงใน 3 มิติ ดังนี้ (ธานี วรภัทร์, 2557)

1. มิติของข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดตามโครงสร้างความรับผิดชอบอาญา ในฐานะความผิดต่างๆ ที่บัญญัติไว้เป็นความผิดอาญา ที่ตรงกับกระทำของบุคคลนั้น
2. มิติของข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นหลักประกันการเข้าถึงบุคคลที่กระทำความผิดจริงอันทำให้เกิดความยุติธรรม (Fair Trial) โดยกระบวนการยุติธรรมจะต้องรู้จักและเข้าใจ “ประธาน” ของคดีเป็นอย่างดีและเพียงพอเพื่อการใช้ดุลพินิจหรือพิพากษาคัดสินในความถูกผิดกฎหมายของบุคคลนั้นอย่างเป็นธรรมตามหลัก “การพิจารณาคดีและใช้มาตรการบังคับทางอาญาที่เหมาะสมกับบุคคล” (Individualization of Punishment)
3. มิติในอนาคตของการอยู่ร่วมกันในสังคมอีกครั้งภายหลังการพ้นโทษ เป็นเหตุผลในอนาคตภายหลังจากการใช้มาตรการบังคับทางอาญานั้นแล้ว ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ถูกบังคับ เหยื่อ และสังคม เป็นประโยชน์หรือเป็นผลเสียต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมในอนาคตต่อไปอย่างไร

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาต่อไปอีกประการคือ การใช้มาตรการบังคับทางอาญาที่เหมาะสมกับพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล ตาม“หลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล” (Individualization of Punishment) เป็นสมการความสัมพันธ์ที่เหมาะสมของการกำหนดโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดกับความผิดอาญาที่เขาได้กระทำการขึ้นที่ถูกต้องเหมาะสมกับคนๆนั้น ตัวผู้กระทำความผิดมีความสำคัญต่อการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก กรณีจึงเป็นเรื่องของการมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นหลัก การกำหนดโทษจึงมีความจำเป็นที่ต้องเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลสำคัญของตัวผู้กระทำความผิดอย่างเพียงพอ ดังนั้น โดยหลักการแนวคิด และหลักการพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย โดยเฉพาะการสอบสวนคดีอาญา อยู่ภายใต้หลักนิติธรรม อย่างถูกต้องชัดเจน ในทางปฏิบัติ ถ้าเจ้าพนักงานสอบสวนคดีอาญายึดถือหลักนิติธรรมและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การปฏิบัติก็จะถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักนิติธรรม ก็จะเกิดความยุติธรรม เป็นธรรม และเที่ยงธรรม ต่อสังคมและผู้ต้องหา

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการสอบสวนที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีข้อมูลทางกฎหมายว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ใช้หลักนิติธรรม ในขณะที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส ใช้หลักนิติรัฐ ซึ่งโดยสาระส่วนใหญ่เป็นไปในกรอบแนวทางคล้ายคลึงกัน ในขณะที่กฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Basic Law for the Federal Republic of Germany) และรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศส (CONSTITUTION DE 1958) ต่างใช้หลักนิติรัฐ (Legal State) รัฐที่ดำเนินการปกครองตามบทบัญญัติของกฎหมาย “Rechtsstaat” เพื่อคุณภาพของผู้ปกครองกับประชาชน ผู้ปกครองต้องใช้กฎหมายในการบริหารงานและปฏิบัติต่อประชาชนตามแนวคิดของเสรีนิยมประชาธิปไตย อาจกล่าวได้ว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้นแบบของหลักนิติรัฐ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ก็เป็นประเทศที่ตระหนักถึงการใช้หลักนิติรัฐนี้เช่นเดียวกัน (Etat De Droit) (Volker Epping, Gottfried Wilnelm Leibniz, 2015) สำหรับการสอบสวนก็อยู่ภายใต้หลักนิติรัฐ และส่งผ่านหลักการนี้โดยบทบัญญัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันมีหลักการพื้นฐานสำคัญ ในคดีอาญาเป้าหมายในงานสอบสวนคือการตรวจสอบค้นหาความจริง (Examination Principle) ทุกองค์ประกอบรัฐจึงต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย มีหลักกฎหมายที่ตอบสนองต่อหลักนิติธรรม ที่สำคัญได้แก่ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public prosecution) หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา (Principle of substantive truth) หลักฟังความทุกฝ่าย (Principle “Audi alteram partem”) หลักวาจา (Principle of orality) หลักเปิดเผย (Principle of public Trial) หลักพยานโดยตรง (Principle of directness) หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย ที่เรียกเป็นหลักในภาษาละตินว่า In dubio pro rio (Principle of presumption of innocence) หลักความเป็นอิสระในการ

ซึ่งนำหลักพยานหลักฐาน (Principle of free evaluation of evidence) เป็นพื้นฐาน (Claus Roxin., 2014) เหมือนกันกับหลักการพื้นฐานของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทยเช่นเดียวกัน ปัจจุบันการตรากฎหมายอาญาและระวางโทษมักจะมีกระบวนการและกลไกที่สมาชิกในสังคมนั้นๆ มีโอกาสหรือมีส่วนร่วมมากขึ้นในกระบวนการทางนิติบัญญัติ เนื้อหาของกฎหมายจะกำหนดว่าอะไรบ้างเป็นโทษทางอาญา ซึ่งนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติแล้วก็จะไม่มีโทษทางอาญา และรัฐเท่านั้นโดยผ่านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จะเป็นผู้ลงโทษตามกฎหมาย และมีอำนาจนำเข้าสู่กระบวนการบังคับโทษได้ (Günther Kaiser, Heiz Schöch, 2003) ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามวิธีการและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและถูกต้องชอบธรรมด้วย ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ในมาตรา 2 ความว่า

“มาตรา 2 บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

เช่นเดียวกับในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่ว่าอำนาจตามกฎหมายที่ทำให้รัฐสามารถที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้นั้น เริ่มมาจากประมวลกฎหมายอาญา (Criminal Code (Strafgesetzbuch, StGB), Germany) มาตรา 1 (Section 1 No punishment Without a Law.) บทบัญญัตินี้คือหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege) หรือหลักนี้ในทางวิชาการเรียกว่า “หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” อันเป็น “หลักประกันในกฎหมายอาญา” และเป็น “หลักกฎหมายในรัฐธรรมนูญ” ซึ่งมีเนื้อสำคัญ 4 ประการคือ (คณิต ณ นคร, 2556)

1. การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
2. การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (analogy) ลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
3. กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน
4. กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

จากหลักดังกล่าวนี้ได้หมายความว่าความมุ่งเน้นแต่เพียงตัวอักษรหรือโดยเคร่งครัดตามลายลักษณ์อักษรแต่เพียงอย่างเดียวไม่ การตีความอาจมีการขยายความในบางกรณีได้ หลักการตีความโดยเคร่งครัดเป็นแต่การห้ามมิให้ขยายความตามอำเภอใจเท่านั้น แต่กรณีเป็นการตีความตามความมุ่งหมายของกฎหมายตามตัวบทกฎหมายแล้วก็ชอบที่จะทำได้ ประเด็นกระบวนการยุติธรรมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ต้องพิจารณาจากโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พิจารณาจากกลไก (mechanism) ทั้งระบบและการวางรูปแบบของกระบวนการ (form of Criminal Justice) ที่เป็นมาตรฐานมีประสิทธิภาพหรือไม่ บรรลุความยุติธรรมอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว ใช้

ทรัพยากรของสังคมอย่างคุ้มค่า กระบวนการยุติธรรมที่มีกลไกของกฎหมายและรูปแบบที่ไร้ประสิทธิภาพ ย่อมจะสร้างค่าเสียโอกาสทางสังคมอย่างมากและกลายเป็นอุปสรรคที่ลดทอนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น ๆ

การสอบสวนเป็นต้นทางในการแสวงหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่างๆเพื่อนำไปสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ตามหลักนิติธรรมและนิติรัฐ เพื่อการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาที่ต้องแท้จริง และเที่ยงธรรม ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการใช้มาตรการบังคับทางอาญากับจำเลยมีความสำคัญมาก หากกระทำผิดพลาดหรือบกพร่องย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบหลายประการ คำว่า “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ” คือ ดุลพินิจของศาลในการที่จะกำหนด “มาตรการบังคับทางอาญา” (Kriminalsanktion) กับการกระทำความผิดใดความผิดหนึ่งนั้น (คณิต ฌ นคร, 2556) ประเด็นจึงเกิดขึ้นว่า ความเหมาะสมของดุลพินิจที่กำหนดโทษจำต้องได้สัดส่วนที่เป็นธรรม ตามหลักการใช้มาตรการบังคับทางอาญาให้เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of Punishment) พิจารณาจากอะไร ในประเทศภาคพื้นยุโรปที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System) จะใช้ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงพื้นฐานสำคัญจากกระบวนการยุติธรรมคือ “การตรวจสอบค้นหาความจริง” ใน 2 ประการดังนี้

1. ข้อเท็จจริงของพฤติกรรมในการกระทำความผิด ความร้ายแรงของการกระทำความผิด
2. ข้อมูลของบุคคล ประวัติความเป็นมา ความประพฤติเป็นอาชญา บุคลิกนิสัย เพศสภาพ สภาพทางเศรษฐกิจการเงินของบุคคล สาเหตุการกระทำความผิด ฯลฯ ของจำเลยแต่ละคน

ผลลัพธ์ของดุลพินิจในการกำหนดโทษจะออกมาเป็นกำหนดโทษในคำพิพากษา จึงอาจกล่าวได้ว่า “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ” เป็นผลที่มาจากกระบวนการกระทำความผิดอาญาที่สอดคล้องกับพฤติกรรม ลักษณะการกระทำความผิด ความร้ายแรงของการกระทำ ตามที่กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องและพิจารณาพิพากษาได้ดำเนินการมาแล้ว และความเป็นไปได้ในการบังคับโทษกับผู้กระทำความผิดคนนั้น “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ” จึงต้องพิจารณาไปไกลกว่าการที่จะกำหนดว่าผู้กระทำความผิดควรจะได้รับโทษเท่าใด แต่จะต้องมองไปถึงการแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำความผิดที่ได้ถูกกลไกของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะสามารถดำเนินการได้ด้วย อันจะยังให้บรรลุภารกิจของกฎหมายอาญาอย่างแท้จริง ดังนั้น การพิจารณาใช้ดุลพินิจจึงต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดใน 3 มิติ คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคตเป็นสำคัญ (ธานี วรภัทร์, 2557)

ในการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดมาตรการบังคับทางอาญา (Kriminalsanktion/ Criminal Sanction) กับการกระทำความผิดใดความผิดหนึ่งนั้น ศาลจะพิจารณากำหนดดังต่อไปนี้ (คณิต ฌ นคร, 2556)

1. กำหนดชนิดของมาตรการบังคับทางอาญา (Kriminalsanktion/Criminal Sanction)
2. กำหนดความหนักเบาของมาตรการบังคับทางอาญา (Kriminalsanktion/Criminal Sanction) ที่ได้กำหนดตาม 1. และ
3. กำหนดการบังคับใช้มาตรการบังคับทางอาญา (Kriminalsanktion/Criminal Sanction) ตามที่ได้กำหนดตาม 2. นั้น

จากการพิจารณากำหนดโทษดังกล่าวจะเห็นได้ว่าดุลพินิจในการกำหนดโทษมิได้หมายความว่าเฉพาะการกำหนดเฉพาะเรื่องโทษว่าควรจะใช้โทษชนิดใด หนักเบาแค่ไหน แต่หมายความว่ารวมถึงการกำหนดใช้มาตรการบังคับทางอาญาต่างๆที่มีอยู่ในกฎหมาย รวมตลอดถึงการกำหนดว่าจะใช้มาตรการบังคับทางอาญานั้นๆ อย่างไรด้วย เหตุนี้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจึงหมายถึงการรอกการลงโทษ การรอกการกำหนดโทษ การยกโทษและอื่นๆด้วย “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ” จึงเป็นตัวบ่งชี้ในการให้ความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สำคัญ และแสดงผลของมาตรฐานในทางประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการตรวจสอบค้นหาความจริงจากจำเลยตั้งแต่ชั้นสอบสวนคดีอาญา และจากพฤติกรรมการกระทำความผิดอาญาของเขาเป็นสำคัญ ซึ่งจะถูกรตรวจสอบโดยสังคมและมีผลต่อความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในสังคม

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หลักกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับโทษที่ยอมรับกันทั่วไปในวิชานิติศาสตร์ประการหนึ่งคือหลัก “ไม่มีโทษโดยไม่มี ความชั่ว” (Nulla poena sine culpa) หลักนี้มีความหมายสองประการ คือ จะลงโทษได้ต้องมีความชั่ว (Schuld) และจะลงโทษเกินความชั่ว (Schuld) ไม่ได้ (คณิต ณ นคร, 2556)

การลงโทษเป็นการตอบแทนการกระทำความผิด และศาลจะต้องลงโทษหนักเบาให้ได้ส่วนสัดส่วนกับความชั่วของผู้กระทำ กล่าวคือ ถ้ามีความชั่วมากก็ควรลงโทษหนักมาก ส่วนในขณะเดียวกันการลงโทษจะบรรลุจุดประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีสัมพัทธ์หรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันดับสองเพราะการที่กฎหมายได้กำหนดให้มีโทษอาญานั้นก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเองสำนึกว่าตนได้กระทำความชั่ว และเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดควรจะได้เสียใจสำนึกตนเอง และผู้มีความชั่วมากก็ต้องรับโทษมากเป็นธรรมดา ด้วยเหตุนี้การลงโทษจึงต้องเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเป็นคนคนไปเพราะผู้กระทำความผิดด้วยกันอาจมีบางคนมีความชั่วน้อย เช่น ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลย แต่ถูกผู้ร้ายเฝ้าชักจูงไป ส่วนบางคนมีความชั่วมากเพราะเป็นหัวหน้าชักชวนผู้อื่นให้กระทำความผิดเป็นต้น คนที่มีความชั่วน้อยศาลก็ลงโทษน้อย ส่วนคนที่มีความชั่วมากศาลก็ลงโทษมาก ทั้งนี้ตามหลักที่ว่าต้องลงโทษให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเป็นคนคนไป (individualization of punishment) เทียบเคียงได้ในการกระทำความผิดของผู้หญิงที่เกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะต่างๆที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษต้องใช้ “หลักความชั่ว” (Schuldsprinzip)

กับหลัก “การป้องกันทั่วไป” (Generalprävention/General Prevention) และหลัก “การป้องกันพิเศษ” (Spezialprävention/Special Prevention) เป็นเกณฑ์และจะต้องกระทำให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเป็นคน ๆ ไป (หยุด แสงอุทัย, 2554)

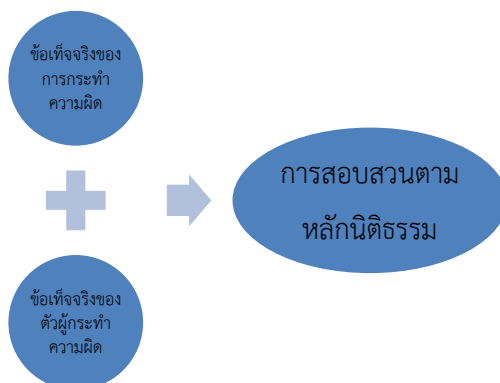
ดังนั้น ความชั่ว จึงเป็นเรื่องหนึ่งในโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา ที่สำคัญในการนำมาเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดโทษทางอาญาต่อตัวผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลไป ข้อเท็จจริงประกอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษมีทั้งข้อเท็จจริงที่บัญญัติไว้ในกฎหมายโดยชัดแจ้งและข้อเท็จจริงที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายโดยชัดแจ้ง (คณิต ฦ นคร, 2556)

1. ข้อเท็จจริงที่บัญญัติไว้ในกฎหมายโดยชัดแจ้ง เป็นข้อเท็จจริงที่กฎหมายบัญญัติแสดงให้เห็นชัดเจนในเรื่องต่างๆ ที่มีผลต่อการกำหนดโทษ หรือดุลพินิจในการลดมาตราส่วนโทษ เช่น เรื่องบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 หรือ เรื่องอายุของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 76

2. ข้อเท็จจริงที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายโดยชัดแจ้ง เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติการณ์ในการกระทำความผิด หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติเป็นอาชญาของผู้กระทำความผิดนั้น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 138 ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการและเพื่อการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลด้วย (คณิต ฦ นคร, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปรากฏองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมอย่างแท้จริงในการสอบสวนคดีอาญาต้องประกอบไปด้วยข้อมูลสาระสำคัญ 2 ประการร่วมกัน คือ ข้อเท็จจริงของการกระทำความผิด กับ ข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งในประการที่ 2 นี้ การสอบสวนในประเทศไทยแทบจะไม่ได้มีข้อเท็จจริงในส่วนนี้เลย

ภาพที่ 3 แสดงการสอบสวนคดีอาญาตามหลักนิติธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การสอบสวนที่มีประสิทธิภาพภายใต้หลักนิติธรรมนั้น จะต้องทำการสอบสวนเพื่อตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ (Examination Principle) ให้ได้ข้อเท็จจริงอย่างครบถ้วน 2 ประการคือ 1) ข้อเท็จจริงของการทำความผิด และ 2) ข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิด โดยจะต้องส่งผ่าน “ความจริงแท้” ทั้ง 2 ประการดังกล่าว จากการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ที่กระทำโดยตำรวจและพนักงานอัยการ ตามหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาความอาญา ไปยังผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาและนำไปสู่การใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of Punishment) จากการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดีมีคุณภาพนั้น การจะลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลได้ ผู้ใช้ดุลพินิจพิพากษาลงโทษจำเป็นต้องยึดหลักนิติธรรมเป็นกรอบความคิดและการทำงานเป็นพื้นฐาน และคำพิพากษาต้องอยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการใช้ “หลักตรวจสอบค้นหาความจริง” (Examination Principle) อย่างเป็นกระบวนการเพื่อนำคดีเข้าสู่ “ความเที่ยงธรรม” ของการพิพากษาคดีเป็นรายบุคคลได้จริง เพื่อให้เกิดการใช้ “มาตรการบังคับทางอาญา” ให้เหมาะสมกับบุคคล ซึ่งเป็นมาตรฐานของการสอบสวนและพบในประเทศต่างๆ ที่ใช้ระบบกฎหมายเดียวกันกับประเทศไทย เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณิต ณ นคร. (2556). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2556). ประมวลกฎหมายอาญาหลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2564). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2557). มาตรการบังคับทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2558). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2563). การได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดีอาญากับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน. วารสารกฎหมายสิทธิมนุษยชน, 1(2), 43-44.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตโต). (2552). นิติศาสตร์แนวพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- หยุด แสงอุทัย. (2554). กฎหมายอาญา ภาค 1. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- A. V. Dicey. (1959). Introduction to the Study of the Law of the Constitution. 10th ed. London: Macmillan.
- Bernd-Dieter Meier. (2009). Strafrechtliche Sanktionen. 3 Auflage. Heidelberg: Springer.
- Bryan A. Garner. (1999). Black's Law Dictionary. 8th ed. USA: Thomson.
- Claus Roxin. (2014). Strafverfahrensrecht, 24 Auflage. Germany: C.H. Beck.
- Günther Kaiser, Heinz Schöch. (2003). Strafvollzug 5, neu bearbeitete Auflage. Heidelberg: C.F. Müller Verlag.
- Volker Epping, Gottfried Wilhelm Leibniz. (2015). Grundrecht. 6. Auflage. Heidelberg: Springer.

มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด*

LEGAL MEASURES TO REDUCE THE HARM FROM DRUG USE

จิรวุฒิ ลิปิพันธ์

Jirawut lipiphan

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Dhurakijpundit University, Thailand

E-mail: jirawut.lin@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

ในอดีตนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดมุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเน้นการปราบปรามดำเนินคดีอาญาเป็นหลัก ก่อให้เกิดปัญหา นักโทษล้นเรือนจำและเป็นภาระทางงบประมาณต่อภาครัฐสูงมาก นโยบายในการจัดการกับ ปัญหายาเสพติดใหม่จึงได้เปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง จึงมุ่งเน้นไปที่การผ่อน ปรนให้ผู้เสพเป็นผู้ป่วย และใช้การบำบัดรักษาและลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดเข้ามาแทน งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษา 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายในการลด อันตรายจากการใช้ยาเสพติดในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายใน การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ แคนาดา และญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่า ทุกประเทศมีการปรับเปลี่ยนทิศทางของ นโยบายการจัดการกับปัญหายาเสพติดใหม่ซึ่งได้รับการยอมรับจากประเทศเหล่านั้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนสถานะจากผู้เสมาเป็นผู้ป่วย มุ่งเน้นเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยเป็น พื้นฐาน โดยพบว่าประเทศที่ทำการศึกษามีการจัดทำมาตรการในการลดอันตรายจากการใช้ยา เสพติด และการนำมาใช้ในหลายมาตรการได้แก่ กำหนดการลดความรุนแรงในแผนพัฒนา แห่งชาติ การแจกเข็มฉีดยา การบำบัดโดยฝิ่น ห้องบริโภคนยาเสพติด มีการบำบัดโดยนาล็อก โซน การบำบัดด้วยฝิ่นในเรือนจำ ห้องบริโภคนยาในเรือนจำ เป็นต้น ในงานวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ให้มีต้นแบบกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในประเทศไทย ที่สนับสนุนต่อการ ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดด้วยมาตรการต่างๆ ดังกล่าวภายใต้การกำกับดูแลของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีมาตรฐานต่อไป

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, การลดอันตราย, การใช้ยาเสพติด

* Received 13 December 2021; Revised 26 December 2021; Accepted 27 December 2021

Abstract

In the past, the policies regarding the drugs were mainly concentrated on the prevention and suppression of the narcotic related criminal offenses. This contributed to the overcrowded prisons and financial burden for the state. Therefore, the recent policies solving drug problems have been adjusted to be more suitable with the circumstances, by recognizing the drug addicts as the patients, and focusing on the rehabilitation and the lessening of harm resulted from the use of drugs. This research aims to study and analyze 1) The problem of Thai legal measures implemented to reduce the harm from the consumption of drugs and 2) The legal measures decreasing the danger from the use of the narcotics in foreign countries. These include, the Federal Republic of Germany, The Republic of France, the Netherlands, Switzerland, Portugal, Denmark, the United States of America, New Zealand, Canada, and Japan. The study has found that every nation has redirected the policies to change the recognition of the drug addicts to be the patients, and emphasized on the health and the safety of such patients. Moreover, the abovementioned studied countries have initiated and implemented various measures to decrease the harm resulted from the consumption of drugs. For instance, determining the reduction of the harm from the use of narcotics in the National Development Plan, distributing the hypodermic syringes, using opioid in the rehabilitation, setting up the drug consumption rooms, providing the naloxone therapy, opioid therapy, and the drug consumption rooms in the prisons. Hence, this research proposes that there should be legal model reducing the harm from the use of drugs in Thailand, pursuant to the aforesaid measures, which shall be implemented under the supervision of the relevant standardized entities.

Keywords: Legal Measures, Harm Reduction, Drug Use

บทนำ

การประกาศสงครามกับยาเสพติด เนื่องจากมีหลายประเทศที่ประสบปัญหาการระบาดของยาเสพติด เป็นประเทศผู้ผลิต หรือเป็นทางผ่านของกระบวนการค้ายาเสพติดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือมีปริมาณการฟอกเงินจากธุรกิจยาเสพติดผิดกฎหมายในปริมาณมาก ดังนั้น ประเทศที่ประสบปัญหาดังกล่าว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศไทย จึงประกาศใช้นโยบายทำสงครามกับยาเสพติด และมุ่งเน้นการปราบปรามอาชญากรรม

(Crime Control Policy) มากกว่าการลดความรุนแรงหรือเน้นการบำบัดรักษา อย่างไรก็ตามประเทศกลุ่มดังกล่าวก็ได้มีการยอมรับหลักการของการลดความรุนแรงในคดียาเสพติดที่กำหนดโดยทุกประเทศ (สำนักงานกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2559) แต่มีโอกาสน้อยในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ให้ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วรวมทั้งขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จะเห็นได้ว่านโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เปลี่ยนไปจากเดิมโดยเห็นว่าผู้เสพยาเสพติดมิได้เป็นอาชญากรที่ต้องถูกดำเนินคดีอาญา จึงมีการแยกผู้เสพยาออกมาอยู่ภายใต้การดูแลของทางการแพทย์ การสาธารณสุข และฝ่ายปกครอง ทั้งนี้ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายที่นำไปสู่การดำเนินการที่บรรลุวัตถุประสงค์ในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (General Assembly, 2016) โดยมีแนวทางและหลักการสำคัญดังนี้

1. มาตรการลดอันตรายจากยาเสพติด (Harm Reduction on Narcotic Drugs) เป็นมาตรการที่เข้ามาดูแลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด การดูแลเรื่องสุขภาพของผู้เสพยา สุขอนามัย ความปลอดภัยของผู้ใช้ยาและสังคม เป็นต้น

2. การไม่กำหนดความผิดอาญา (Decriminalization) หมายถึง การที่รัฐจะไม่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในระดับเล็กน้อย เช่น ครอบครองเพื่อเสพ หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ป่วยที่ต้องบำบัดทางการแพทย์โดยใช้ยาเสพติด เสพยาเสพติดเพื่อความบันเทิงในบางประเทศในยุโรป การครอบครองยาเสพติดบางประเภทที่ไม่มีความร้ายแรงหรือสามารถใช้ในทางการแพทย์ได้ในปริมาณไม่เกินที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการนำยาเสพติดไปใช้ประโยชน์ค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์ การกระทำเหล่านี้ไม่ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาหรือความผิดทางปกครองเกี่ยวกับยาเสพติด

3. การลดความรุนแรงให้น้อยที่สุด (Harm Minimization) หมายถึง นโยบายการลดความรุนแรงในการดำเนินคดียาเสพติดให้น้อยที่สุด เป็นการผันคดียาเสพติดระดับเล็กน้อยออกจากความผิดจากเสพติดระดับสูง โดยใช้มาตรการทางสาธารณสุขเป็นตัวหลัก เพื่อรองรับการบำบัดรักษาผู้ป่วยหรือต้องพึ่งพายาเสพติด อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวยังถือว่าการครอบครองยาเสพติดทุกประเภทก็ยังคงเป็นความผิดที่ต้องดำเนินคดีอยู่ แต่ได้นำเสนอมาตรการคู่ขนานเพื่อรองรับการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดคือผู้ป่วยเป็นหลัก

ทั้ง 3 ประการเป็นการมุ่งเน้นไปที่การผ่อนปรนให้ผู้เสพยาเป็นผู้ป่วย และใช้การบำบัดรักษาและลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดเข้ามาแทน แต่ถึงอย่างไรก็ตามมาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ต้องจัดให้มีอย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักทางการแพทย์และสาธารณสุขมาตรการทางกฎหมายเหล่านี้ได้มีการนำมาใช้ในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา

นิวซีแลนด์ แคนาดา และญี่ปุ่น แล้ว (EMCDDA, 2002) แต่ประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ช่วงเปลี่ยนผ่านที่ยังต้องดำเนินการเพื่อนำไปสู่มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของมาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ แคนาดา และญี่ปุ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดใน รวบรวมเอกสารกฎหมายต่างๆ เป็นส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหลักของการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับหัวข้องานวิจัยทั้งในและต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ แคนาดา และญี่ปุ่น

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของมาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าเดิมประเทศไทยใช้นโยบายในการปราบปรามจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง สมคบ ฯลฯ โดยใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหลัก ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมต้องแบกรับภาระคดียาเสพติดมากมายและเกิดปัญหาผู้ต้องขังยาเสพติดล้นเรือนจำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เสพยาเสพติดจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาใช้นโยบายในการจัดการกับปัญหายาเสพติดในทิศทางของกระแสโลก พบว่าได้เปลี่ยนไปโดย เน้นหลัก “ผู้เสพเป็นผู้ป่วย” แยกออกมากลุ่มอาชญากร ที่เป็นผู้ผลิต และผู้ค้า มุ่งคุ้มครองและดูแลสุขภาพอนามัย ให้ความรู้การใช้ยา และการรักษาความปลอดภัยของผู้เสพยาและสังคมแทน ซึ่งทำให้การจัดการกับปัญหายาเสพติดของประเทศต่างๆ เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ แคนาดา และญี่ปุ่น และมีมาตรการในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดที่น่าสนใจและนำไปใช้ได้จริงหลายมาตรการ

ด้วยกัน จึงเป็นความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องทำการทบทวนบทบาทการบริหารจัดการและนโยบายทางนิติบัญญัติให้เกิดการบริหารจัดการกับปัญหายาเสพติดได้อย่างตรงจุดละถูกต้อง

การจะพัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อตอบนโยบายลดความรุนแรงในคดียาเสพติดจะต้องเป็นไปตามหลักการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดประเภทของยาเสพติดต้องเป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์และหลักวิชาการด้านการแพทย์และสาธารณสุข

การกำหนดว่าสารหรือสิ่งใดเป็นยาเสพติดหรือไม่ จัดอยู่ในประเภทใดต้องเป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์และวิชาการด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยกระทรวงสาธารณสุขจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจากสารเสพติดมีความเปลี่ยนแปลงในด้านความรุนแรงหรืออันตรายที่มากขึ้นหรือลดลงได้ และต้องมีการแบ่งประเภทโดยพิจารณาว่าสารที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติใดบ้างที่ควรกำหนดให้เป็นประเภทใดตามตามกฎหมายโดยพิจารณาความร้ายแรงของสารเสพติดที่มีต่อร่างกายและผลกระทบต่อสังคม ดังนี้

1.1.1 ต้องพิจารณาจากข้อมูลและการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ รวมถึงการคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันอันตรายต่อสังคมอันเป็นหลักการตามกฎหมายอาญาด้วย

1.1.2 ต้องพิจารณาถึงความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นเป็นลำดับ โดยพิจารณาประกอบดังนี้

ก. พิจารณาความรุนแรงที่จะเกิดต่อสุขภาพเป็นสำคัญ โดยเริ่มจากสารที่มีความเสี่ยงอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพและมีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์เพื่อบำบัดรักษาโรค สารที่มีแนวโน้มก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและมีประโยชน์ในการบำบัดรักษาโรคพอสมควร จนถึงสารที่มีแนวโน้มก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพไม่มากและมีประโยชน์ในการบำบัดรักษาโรคเป็นอย่าง

ข. การให้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม เพื่อป้องกันการนำสารระเหยไปใช้ในทางที่ผิด

ค. กรณีที่เป็นพืชเสพติดอาจจะพิจารณาถึงลักษณะที่มีสารออกฤทธิ์ต่อร่างกายหรือจิตใจที่ทำให้มีความต้องการเสพติดได้ โดยจะต้องแยกมาตรการควบคุมระหว่างพืชเสพติดที่มีประโยชน์และพืชเสพติดที่มีโทษอย่างชัดเจน ทั้งจำนวนและปริมาณการใช้ด้วย

1.2 การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด/สารเสพติด และการบังคับโทษ ต้องมีความชัดเจน

การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องมีการกำหนดขอบเขตที่แน่นอนชัดเจนถึงการกระทำอันมีลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อให้มีความชัดเจนในการลงโทษ เพื่อให้

สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้ รวมทั้ง เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่ได้มีเจตนาในการกระทำความผิดแต่อย่างใด

อนึ่ง ควรพิจารณาทบทวนแก้ไขบทนิยามคำว่า “ผลิต” “จำหน่าย” “นำเข้า” “ส่งออก” “เสพ” “ครอบครอง” ต้องมีความหมายที่ชัดเจนว่ามุ่งหมายเพื่อดำเนินการกับกลุ่มที่มีการกระทำเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อผลประโยชน์ทางทรัพย์สิน ส่วนที่เป็น ผู้เสพ ทั้งที่เสพเป็น ครั้งคราวแต่ไม่ถึงขั้นเป็นผู้พึ่งพิงยาหรือติดยา หรือผู้ติดยาเสพติด ต้องถือว่าเป็นผู้ป่วยตาม หลักการทางการแพทย์อย่างเคร่งครัดโดยไม่ถือว่าเป็นผู้เสพเป็นอาชญากร การกำหนดให้โทษทาง อาญาโดยเฉพาะการมีโทษจำคุกจึงเป็นการกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับการ กระทำความผิด เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพและสาธารณสุขเป็นสำคัญ การนำ บทลงโทษทางอาญาไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมการเสพหรือติดยาเสพติดได้ จะมีการพิจารณานำมาตรการบำบัดรักษาทางการแพทย์ และมาตรการทางเลือกอื่นๆ ที่เหมาะสมและได้สัดส่วน แทนการลงโทษทางอาญา

นอกจากนั้น ควรกำหนดปริมาณการครอบครองยาเสพติดหรือสารเสพติดแต่ละประเภทที่อาจสันนิษฐานได้ตามกฎหมายว่าไม่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรือการค้ามนุษย์ แต่เป็นเพียงการใช้ส่วนตัวเพื่อเสพหรือบำบัดรักษาทางการแพทย์ ให้มีความชัดเจน ยิ่งขึ้นกว่าปัจจุบัน กำหนดไว้ใช้ชัดเจนว่ายาเสพติดแต่ละประเภทปริมาณการครอบครองที่ถือว่า ไม่ใช่เป็นการครอบครองเพื่อจำหน่ายจะต้องมีปริมาณเท่าใด จะได้ไม่เกิดความสับสนในการคัด กรองบุคคลเพื่อการดำเนินคดีหรือการเลือกใช้มาตรการทางเลือก

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด ในต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ แคนาดา และญี่ปุ่น พบว่าผล การนำมาตรการลดความรุนแรงในคดียาเสพติดไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม ประเภทต่างๆ ของ มาตรการลดความรุนแรงในคดียาเสพติดที่มีใช้ในโลก โดยสรุปสามารถจำแนกมาตรการ ต่างๆ (EMCDDA, 2018) ได้โดยสรุปดังต่อไปนี้

- 2.1 การจำแนกตัวยา หรือ การจัดประเภทของสารเสพติด
- 2.2 การจำแนกผู้กระทำความผิด
- 2.3 มาตรการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล และห้องบริโภคยาเสพติด (Drugs Consumption Room) (Dagmar Hedrich, 2004) หรือห้องแจกยา (Syringe Dispenser)
- 2.4 การดำเนินการแจกเข็มฉีดยา (Needle Supply Program (NSP))
- 2.5 การออกใบอนุญาตให้ปลูกพืชเสพติด
- 2.6 การไม่กำหนดความผิดและโทษทางอาญา (De-Criminalization and Penalization)
- 2.7 การลดอันตรายในเรือนจำ

จากการติดตามประเมินผลการนำนโยบายลดความรุนแรงในคดียาเสพติดของแต่ละประเทศที่ทำการศึกษ ผลปรากฏการนำนโยบายดังกล่าวไปจัดทำเป็นมาตรการทางกฎหมาย และโครงการต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม มีการใช้มาตรการดังกล่าวในประเทศที่ทำการศึกษ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการนำหลักการลดความรุนแรงในคดียาเสพติดไปใช้กำหนดนโยบาย และการปฏิบัติการต่างๆ ของประเทศที่ทำการศึกษา

ประเทศ	กำหนดการลดความรุนแรงในแผนพัฒนาแห่งชาติ	มีการแจกเข็มฉีดยา	มีการบำบัดโดยฝิ่น	มีห้องบริโภคนยาเสพติดอย่างน้อย 1 ห้อง	มีการบำบัดโดย naloxone	มีการบำบัดด้วยฝิ่นในเรือนจำ	มีห้องบริโภคนยาในเรือนจำ
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓
สาธารณรัฐฝรั่งเศส	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
เนเธอร์แลนด์	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
สวิตเซอร์แลนด์	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓
โปรตุเกส	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✗
เดนมาร์ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
สหรัฐอเมริกา	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✗
นิวซีแลนด์	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✗
แคนาดา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ญี่ปุ่น	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
ไทย	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗

ที่มา: Global State of Harm Reduction, 2018

จากตารางนี้แสดงให้เห็นถึงระดับของการนำมาตราการที่สนับสนุนหลักการลดความรุนแรงในการบังคับคดียาเสพติดมาใช้ในแต่ละประเทศที่ทำการศึกษา ซึ่งมีตั้งแต่นำมาใช้ใน ระดับสูง เริ่มตั้งแต่การประกาศเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาเสพติด จนถึง มาตรการทางเลือกทางสาธารณสุขเพื่อบำบัดรักษาทุกวิธีการ จากการประเมินผลโดย Harm Reduction International (จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, 2562)

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในประเทศไทย พบว่านโยบายการจัดการกับปัญหาเสพติดของประเทศไทยยังคงเน้นปราบปรามโดยใช้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหลัก แต่มีพัฒนาการทางด้านการลดอันตรายจากการใช้ยา

เสพติดออกกฎหมายออกมาเป็นลำดับ กล่าวคือ ในเรื่องการปฏิบัติการให้เป็นไปตามหลักการ ไม่กำหนดคดีอาญา (Decriminalization) ประเทศไทยได้ดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 จำแนกความผิดผู้ผลิต นำเข้า ครอบครองเพื่อจำหน่าย ออกจากผู้เสพ ได้ กระทำไปแล้วโดยการแก้ไข พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 มาตรา 9 ซึ่งแก้ไขมาตรา 26 ของพระราชบัญญัติฉบับเดิม ยกเว้นความผิดในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ ของทางราชการ การแพทย์ การรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัย และพัฒนา ทั้งนี้ ให้รวมถึงการ เกษตรกรรม พาณิชยกรรม วิทยาศาสตร์ หรืออุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ด้วย ซึ่งได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ในกรณีที่เป็นการนำติด ตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรไม่เกินปริมาณที่จำเป็น สำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบ วิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอ พืชบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา ให้กระทำได้ เมื่อ ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต ทั้งนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและหมอพืชบ้าน ให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการ

1.2 จำแนกการครอบครองยาเสพติดให้โทษขั้นสูง ออกจากยาเสพติดขั้นต่ำ ยา ที่ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ และพืชเสพติด ได้กระทำไปแล้วโดยการแก้ไข พระราชบัญญัติยา เสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 มาตรา 17 ซึ่งแก้ไขมาตรา 75, 76 และ 76/1 ของ พระราชบัญญัติฉบับเดิม กำหนดความผิดในการผลิต นำเข้าและส่งออก การครอบครอง ยาเสพติดประเภทที่ 5 ให้สัมพันธ์กับจำนวนสารเสพติด กำหนดปริมาณการครอบครองสารเสพติดแต่ละ ชนิดขั้นต่ำที่ไม่เป็นความผิด

1.3 ออกกฎหมายรับรองการนำยาเสพติดไปพัฒนาเพื่อการแพทย์ ได้กระทำ ไปแล้วโดยการแก้ไข พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 มาตรา 9 และ มาตรา 12 ที่กำหนดให้ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 2 บางประเภทใช้ได้ภายใต้การควบคุมของ แพทย์ ได้แก่ โคเคน โคดีอิน ไดฟิโนกซิเลต เฟนทานิล ผื่นที่ใช้ทางการแพทย์ เมทาโดน มอร์ฟีน และเพติดีน ส่วนยาเสพติดประเภท 3 ยาน้ำแก้ไอที่มีโคดีอิน หรือผื่นเป็นส่วนผสม ยา แก้วปวดหัวผสมโคดีอิน ยาแก้ท้องเสียที่มีไดฟิโนกซิเลต และยาเสพติดประเภท 5 ได้แก่ กัญชา และกระท่อม

1.4 ประเทศไทยกำลังจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติด ซึ่งมีสาระสำคัญใน การลดอันตรายและลดความรุนแรงของการใช้ยาเสพติด ซึ่งจะมีการประกาศใช้ในลำดับต่อไป

ส่วนมาตรการทางกฎหมายต่างๆที่สนับสนุนการลดความรุนแรงในคดียาเสพติด (Harm Reduction) ซึ่งได้แก่ ให้ผู้เสพหรือผู้ป่วยที่ต้องพึ่งพายาเสพติดเข้าสู่การใช้มาตรการ ทางเลือกแทนการจำคุก ให้ผู้ป่วยที่ต้องพึ่งพายาได้รับการบำบัดรักษาด้วยวิธีต่างๆ ได้แก่ การ

ใช้สารทดแทน การแจกเข็มฉีดยา มีห้องบริโภคนยาเสพติด และจุดจ่ายยาเสพติดเพื่อการบำบัด ให้สาธารณสุขเข้าถึงได้ การออกใบอนุญาตให้ปลูกพืชเสพติดเพื่อบริโภคส่วนตัวหรือเพื่อผลิตรักษาโรค คงเป็นแนวทางที่ประเทศไทยสามารถกระทำต่อไปในอนาคต ภายใต้กรอบของการดำเนินการต่อไปตามแนวทางของ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 ที่กำหนดให้กระทรวงสาธารณสุข โดยองค์การเภสัชกรรม หรือร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ และกำหนดขอบเขต สถานที่ บุคคลที่สามารถดำเนินการวิจัยในกัญชาได้ รวมถึงกำหนดกฎเกณฑ์ในการออกใบอนุญาต และกำหนดขอบเขตว่าสิ่งที่น่าสนใจได้ คือสารตั้งต้น พืชเสพติด หรือสารสกัดจากพืชเสพติด เพื่อความชัดเจนถูกต้อง มีการควบคุมปริมาณการนำสารเสพติดไปใช้เพื่อการวิจัยทางการแพทย์ไม่ให้ส่อไปในทางการค้ายาเสพติดกำหนด โดยต้องผ่านการศึกษาทดลองวิจัย เพื่อพิจารณาว่าแต่ละมาตรการเหล่านั้นสามารถลดปัญหาต่างๆอันเกิดจากการดำเนินคดียาเสพติด และอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงในการก่อให้เกิดปัญหาเสพติดในเรื่องอื่นๆตามมาหรือไม่ เช่น ปัญหาการเสพยาเกินขนาดของผู้ป่วยที่บำบัด หรือนักโทษในเรือนจำที่ต้องบำบัด หรือการแพร่ระบาดของโรคอันเกิดจากการกระจายเข็มฉีดยา หรือการทุจริตในการแจกจ่ายยาเสพติดเพื่อการบำบัดโดยหน่วยงานด้านสาธารณสุข เป็นต้น (จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, 2562)

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด ในต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ แคนาดา และญี่ปุ่น กล่าวคือทุกประเทศที่ทำการศึกษายกเว้น ไทย ญี่ปุ่น ได้มีการกำหนดมาตรการลดความรุนแรง ในคดียาเสพติดไว้ในแผนพัฒนาชาติ อีกทั้งยังได้มีการประกาศไว้เป็นลายลักษณ์อักษรรองรับแนวทางการลดความรุนแรงในคดียาเสพติด ของ Commission on Narcotic Drugs (CND) ของสหประชาชาติ โดยกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติ หรือนโยบายหลักของประเทศในการดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

แต่ละประเทศที่ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากแนวคิดนโยบายทางอาญาสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การลดทอนการเป็นความผิดอาญา (Decriminalization) ได้แก่ การแสวงหาเหตุผลในการไม่ดำเนินคดีอาญากับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระดับเล็กน้อย เช่น ครอบครองเพื่อเสพ หรือเป็นผู้ป่วยที่ต้องรับการรักษา การเปิดเสรียาเสพติด (Drug Liberalization) ได้แก่ แนวคิดในการให้ประชาชนสามารถใช้ยาเสพติดได้อย่างเสรีมากขึ้นโดยลดทอนความเป็นอาชญากรรมและมาตรการดำเนินคดี และการทำให้ยาเสพติดถูกต้องตามกฎหมาย (Drug Legalization) ซึ่งได้แก่ การบัญญัติกฎหมายภายในประเทศเพื่อรับรองการใช้ยาเสพติดประเภทนั้นๆว่าถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อพิจารณาถึงการนำแนวทางนี้ไปใช้ในทางปฏิบัติ ในประเทศส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษารวมทั้งประเทศไทย เห็นว่าแนวคอกเกี่ยวกับการเปิดเสรีเสพติด และการทำให้ยาเสพติดทุกประเภทถูกต้องกฎหมาย มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

การจัดประเภทของยาเสพติด ออกเป็นยาเสพติดระดับสูงหรือยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ร้ายแรง (Hard Drugs) ยาเสพติดระดับเล็กหรือยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ไม่ร้ายแรง (Soft Drugs) กฎหมายของประเทศในภูมิภาคยุโรป ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้มีนโยบายในการใช้มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระดับเล็ก (Soft Drugs Offender) เพื่อลดอัตราส่วนโทษ Harm Reduction และหันไปใช้มาตรการบังคับโทษทางเลือกนอกจากจำคุก เช่น ฟื้นฟูบำบัดรักษาคู่ประพณี ฝึกอบรม พักการลงโทษ หรือโทษอื่นๆทำนองเดียวกัน เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ให้เหลือเฉพาะผู้กระทำความผิดโทษหนัก (Hard Drugs Offender) เท่านั้น

องค์ความรู้ใหม่

1. แยกผู้เสพยาเสพติดออกจากอาชญากร จากการเป็นผู้ผลิต ผู้ค้า และนายทุนอย่างชัดเจน

ภาพที่ 1 แสดงการแยกผู้เสพยาเสพติดออกจากอาชญากร

2. เพิ่มมาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในทางกฎหมายเพื่อการปฏิบัติ เป็นการเพิ่มมาตรการในการลดอันตรายใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีหรือนำมาใช้ประเทศไทยตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดงมาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด

มาตรการที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ ห้องเสพยาเสพติด (Drug consumption room) การบำบัดด้วยฝิ่น การบำบัดด้วยนาล็อกโซน (naloxone) และสารอื่นๆ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นนวัตกรรมใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือจัดการกับปัญหายาเสพติดในโลกยุคใหม่ทั้งสิ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการกับปัญหายาเสพติดไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเพราะไม่สามารถควบคุมผู้เสพยาได้อย่างแท้จริง จำแนกแยกแยะไม่ได้ว่าใครคือผู้เสพยา ผู้ครอบครองเพื่อเสพยา ซึ่งมีฐานะเป็น “ผู้ป่วย” ที่ต้องการบำบัดรักษา หรือเป็นผู้ซื้อผู้ค้ายาเสพติดเป็นอาชีพ ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง ผู้นำเข้า ส่งออก นายทุนที่เป็นตัวการใหญ่ ซึ่งมีฐานะเป็น “อาชญากร” ตัวจริง ทำให้กลุ่มของผู้เสพยาที่เป็น “ผู้ป่วย” ต้องถูกดำเนินคดีและต้องโทษจำคุกรวมไปด้วยเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นนโยบายการปราบปรามอย่างหนักกลับช่วยทำให้ราคายาเสพติดมีราคาสูงขึ้นอีก และเกิดพัฒนาการของผู้เสพยาซื้อขายเพื่อเสพยา ครอบครองเพื่อเสพยา เปลี่ยนเป็นผู้ค้าอย่างเต็มตัวเพราะถูกระบบยุติธรรมของรัฐผลักให้เป็นเช่นนั้น และเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วก็ยังต้องพึ่งพายาเสพติดอยู่อีก ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องมีการจัดการกับปัญหายาเสพติดด้วยวิธี “การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด” ที่ใช้วิธีการแพทย์และสาธารณสุขที่ถูกต้อง และบูรณาการกับภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การรับรองของกฎหมาย “ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด” เป็นพื้นฐานของการดำเนินการ ข้อเสนอแนะ 1) ปรับหลักการสำคัญในเรื่องนี้คือ นโยบายรัฐบาลให้การสนับสนุนให้ประชาชนเสพยาหรือเกี่ยวข้องกับสารเสพติดในทุกชนิดเพื่อเป็นการลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตัวผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ครอบครัว คนรอบข้าง รวมถึงสังคมโดยรวม

แต่ก็ต้องตระหนักเสมอว่าอาจมีเหตุผลปัจจัยที่ทำให้ประชาชนบางส่วนจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด ซึ่งคนเหล่านี้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของชาติที่ต้องให้การดูแลช่วยเหลือบนหลักการพื้นฐานทางด้านสาธารณสุขและด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดของบุคคลที่ต้องเสพยาเสพติดเป็นครั้งคราว หรืออยู่ในภาวะที่ต้องพึ่งพายาเสพติด และเป็นการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดให้เป็นไปตามวิธีการทางการแพทย์และสาธารณสุข 2) ในการจัดการกับปัญหาเสพติดในระดับชาติและระดับจังหวัด ตลอดทั้งกระจายอำนาจให้ระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบแนวทาง และตัดสินใจดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลแก้ไขและช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติดให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นและเป็นภาระต่อคนรอบข้าง อันยังให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกัน (Prevention) การบำบัดรักษา (Therapy) การช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด (Drug help) ในมิติของงานทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ถูกต้องแท้จริงร่วมกับบทบาทของฝ่ายปกครอง ครอบครัว ศาสนา สถานศึกษา และนายจ้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยทันสมัยอย่างยั่งยืน 3) ยกเลิกกระบวนการบังคับบำบัด ที่ต้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในอำนาจรัฐเป็นระยะเวลานาน สำหรับผู้กระทำความผิดที่ศาลตีความแล้วว่าเป็นผู้ป่วย และใช้มาตรการอื่นแทนการบังคับบำบัด ได้แก่ การขึ้นทะเบียนผู้ป่วยติดยา ให้ไปใช้มาตรการคุมประพฤติ และเข้าบำบัดรักษาในสถานพยาบาลที่กำหนด หรือใช้บริการห้องเสพยา หรือตู้จำหน่ายยาที่รัฐจัดให้ และหลังจากบำบัดรักษาเป็นผลสำเร็จ จะต้องไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากร และต้องไม่ดำเนินคดีกับผู้นั้น เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดประเภทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จิรุตม์ ลิปิพันธ์. (2562). การลดความรุนแรงในการบังคับคดียาเสพติด. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (2559). พันธสัญญาของเราเพื่อจัดการและตอบโต้ปัญหาเสพติดโลกอย่างมีประสิทธิภาพ. การประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในวาระพิเศษว่าด้วยสารเสพติด (UNGASS 2016). สำนักงานสหประชาชาติว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรม (UNODC). กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- Dagmar Hedrich. (2004). European report on drug consumption rooms. Brussels Belgium: EU.

EMCDDA. (2002). Early Warning System on New Synthetic Drugs: Guidance on Implementatio. Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addictio.

EMCDDA. (2018). Germany Drug Report 2018. Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.

General Assembly. (2016). Resolution adopted by the General Assembly on 19 April 2016. (4 May 2016). New York USA: UN.

การสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาที่เป็นเอกภาพ*

UNIFIED PROSECUTION INVESTIGATION STUDY

อิงครัต ดลเจิม

Ingkarad Doljerm

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammarath University

E-mail: idoljerm@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทยเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ในส่วนของบทบัญญัติการปฏิรูปกฎหมายสูงสุดของประเทศไทยคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ง เพื่อแก้ปัญหการสอบสวนฟ้องร้องให้เกิดความมีเอกภาพ และประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักนิติธรรม งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของความเป็นเอกภาพของหน่วยต่างๆ ในกระบวนการการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทย ข้อที่ 2) ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นเอกภาพของหน่วยต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า การสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทยจะทำงานแยกกันระหว่างการสอบสวน กับ การฟ้องร้อง โดยพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวน แล้วก็มีความเห็นในทางรูปคดีว่าควรฟ้องคดีหรือไม่ส่งไปยังพนักงานอัยการพิจารณาว่าต้องนำคดีฟ้องร้องขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาลหรือไม่ จะเห็นว่า “ผู้ฟ้องคดีมีได้ลงไปรับทราบข้อมูลในขั้นตอนของการสอบสวนใดๆ เลย แต่พิจารณาจากสำนวนการสอบสวนที่เสร็จแล้วส่งมาเป็นหลัก” ปัญหาจึงเกิดขึ้นจากการทำงานแบบแยกส่วนนี้ โดยเฉพาะคดีสำคัญหรือ คดีที่มีอัตราโทษสูง เป็นการทำงานที่ขาดการร่วมมือกันทำให้เกิดความไม่เที่ยงตรง ส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน ผลการศึกษาตัวอย่างของต่างประเทศ พบว่า การสอบสวนฟ้องร้องของทุกประเทศเป็นอำนาจเดียวกัน ทำงานร่วมกัน ผลจากงานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะว่า ให้ปรับแก้กฎหมายเรื่องการสอบสวนคดีและฟ้องร้องคดีให้เป็นเอกภาพเดียวกัน โดยให้พนักงานอัยการรับผิดชอบและทำการสอบสวนคดีอาญาทุกประเภท โดยเฉพาะคดีสำคัญ ซึ่งอาจใช้ดุลยพินิจให้พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทแทนได้ในบางลักษณะคดี

คำสำคัญ: การสอบสวน, การฟ้องร้องคดีอาญา, ความเป็นเอกภาพ

* Received 13 December 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 28 December 2021

Abstract

The problem of investigating criminal prosecute has been occurred constantly in Thailand until it appears in the reform provisions section in the constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, Section 258 (d) that aims to solve the problem of investigating criminal prosecute. This research aims to 1) study and analyze the problem, obstacles of the department's unity in the process of the criminal justice in Thailand. Secondly, to study, analyze and compare the working process unity in the criminal justice in Germany, France and Japan and compare to the process in Thailand. The study found that criminal prosecution investigations in Thailand, operates separately between investigations and prosecutions process. Those who receive complaints or accuser will conduct an investigation when there's enough evidence and have an agreement whether or not to prosecute the case, before passing it on to a prosecutor. Therefore, "The plaintiff doesn't acknowledge any information at any stage of the investigating process. However, the case will be considered mainly from the completed interrogation rhetoric." As a result, this problem causes by working in isolation, especially, the important case, life sentence case or death penalty case. Due to the lack of incorporation between the investigation and the prosecution process, will cause an error or a mistake that has an effect on the people's freedom right and this problem has been occurred continuously. The case study in the Sampling countries that are Germany, France and Japan found that, the process of investigation and prosecution effectively work together. Therefore, this study's has a suggestion to correct the law in practice, unite the process of investigation and prosecution. Prosecutor should take charge all the criminal investigation rhetoric and also take charge to investigate it. Especially the important case, however, the inquiry official could investigate instead for a certain type of case.

Keywords: Investigation, Criminal Litigation, Unity

บทนำ

เป็นประเด็นปัญหาสำคัญในประเทศไทยมายาวนานในการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา สร้างปัญหาให้สังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

จักไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ง. (1), (2), (3) ได้บัญญัติให้มีการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมไว้ โดยเฉพาะเรื่องของการสอบสวนฟ้องร้องดังนี้

“มาตรา 256 ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือ ประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ รวมตลอดทั้งการ สร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความ ไม่เป็นธรรมในสังคม

(2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้งและความไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญารวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนรับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

(3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่างๆที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ให้มีอำนาจความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงหลักการสำคัญของการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในชั้นการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา ที่ต้องการความเป็นเอกภาพในการทำงาน กล่าวคือการพยายามให้งานด้านสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา ที่ในทางปฏิบัติในประเทศไทยส่วนใหญ่จะตกอยู่ในอำนาจของตำรวจ ลำพังเป็นส่วนใหญ่ กับอำนาจฟ้องร้อง ซึ่งกระทำโดยพนักงานอัยการ ทั้งที่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย มาตรา 2 (10) ให้ความหมายของ “การสืบสวน” หมายถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด และมาตรา 2(11) “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ นอกจากนั้นกฎหมายยังกำหนดให้อำนาจสอบสวนอยู่กับพนักงานฝ่ายปกครองด้วย ดังปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 2 อำนาจสืบสวนและสอบสวน มาตรา 17 และมาตรา 18 บัญญัติว่า

“มาตรา 17 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้”

“มาตรา 18 ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้”

จากบทบัญญัติในมาตรา 18 เห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายในการสอบสวนคดีอาญา มิได้ผูกขาดอยู่แต่เฉพาะตำรวจ แต่พนักงานฝ่ายปกครองก็มีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาได้พอๆกัน ปัญหาสำคัญของการสอบสวนของประเทศไทย คือในทางปฏิบัติกลับไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย บทบาทการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาส่วนใหญ่กลายเป็นงานหลักของตำรวจไปเพียงหน่วยเดียว นอกจากนั้นงานสอบสวนยังแบ่งแยกจากงานการฟ้องร้องอย่างเห็นได้ชัด เพราะกระทำต่างองค์กรกัน กล่าวคือ พนักงานอัยการ ผู้ซึ่งต้องทำการฟ้องร้องดำเนินคดีขึ้นสู่ศาล แยกการทำงานออกมาอย่างชัดเจน การทำงานจึงมีลักษณะของการแยกกันทำและแบ่งเป็น 2 ส่วน ในการทำการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา ทั้งที่การฟ้องคดีนั้น ผู้ร่างฟ้องคดีต้องเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับตัวคู่ความตลอดทั้งเนื้อหาสาระข้อเท็จจริงพยานหลักฐาน และปรับกับข้อกฎหมายอย่างเพียงพอ จากต้นเหตุดังกล่าวในประเทศไทยจึงเกิดความผิดพลาดในการดำเนินคดีอาญาเกิดขึ้นหรือเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยของสังคมหลายคดี เช่น คดีเซอร์ไอแวน คดีครูจอมทรัพย์ คดีขับรถชนตำรวจเสียชีวิตแล้วอัยการสั่งไม่ฟ้องคดี เป็นต้น ปัญหาจึงเกิดคำถามขึ้นว่า การสอบสวนฟ้องร้องที่มีเอกภาพมีประสิทธิภาพจะเป็นอย่างไร ทำอย่างไรประเทศไทยจึงเกิดความเป็นเอกภาพในการสอบสวนฟ้องร้องได้จริง (อิงครัตตลเจิม, 2561)

จากการศึกษาทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อสืบค้นแล้วพบว่าหลักการที่สำคัญในเรื่องนี้คือ “การสอบสวนฟ้องร้องต้องเป็นอำนาจเดียวกัน” หมายความว่า การสอบสวนฟ้องร้องต้องมีผู้ทรงอำนาจเดียวที่มีอำนาจสูงสุดในการดำเนินการหรือบริหารจัดการ และมีหน่วยที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือเพื่อให้การสืบสวนสอบสวนฟ้องร้องนั้นมีความสมบูรณ์แท้จริง ได้ความจริงแท้ตามหลัก “ตรวจสอบค้นหาความจริง” (Examination Principle) ซึ่งในประเทศเราใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) โดยในระบบจะพบว่า พนักงานอัยการจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการสอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญาเป็นหลัก แต่พนักงานอัยการโดยลำพังจะทำงานเองเพียงหน่วยเดียวไม่ได้ กฎหมายจึงให้มีพนักงานฝ่ายปกครองและหรือตำรวจ ตลอดทั้งนิติวิทยาศาสตร์ และหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมทำงาน

สืบสวนสอบสวนด้วย สำหรับคดีเล็กๆ น้อยๆ คดีไม่ยุ่งยากซับซ้อน อัยการก็สามารถให้หน่วยงานที่ช่วยหรือร่วมสอบสวนรับมอบอำนาจทำการสอบสวนแทนพนักงานอัยการได้ (Claus Roxin, 2014) ซึ่งแตกต่างจากการปฏิบัติของประเทศไทยเราอย่างเห็นได้ จึงต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของความเป็นเอกภาพของหน่วยต่างๆ ในกระบวนการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทย
2. ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นเอกภาพของหน่วยต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร จากตำรา บทความ กฎหมาย ในประเทศไทยและของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และญี่ปุ่น มุ่งเน้นระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ในระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ซึ่งเป็นระบบที่ประเทศไทยและประเทศที่ทำการศึกษาใช้อยู่ในปัจจุบัน และศึกษาถึงความเป็นเอกภาพของงานสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาเพื่อการวิเคราะห์สังเคราะห์กับกฎหมายและทางปฏิบัติของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่คำตอบตามวัตถุประสงค์ในการสร้างความเป็นเอกภาพของการสอบสวนฟ้องร้องให้มีประสิทธิภาพในประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของความเป็นเอกภาพของหน่วยต่าง ๆ ในกระบวนการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทย กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน พบว่ามีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ ในชั้นสืบสวนสอบสวนและฟ้องร้องยังไม่มีความเป็นเอกภาพ แต่มีลักษณะแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานแบบของหน่วยใครก็หน่วยนั้น ขาดการบูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน เสร็จแล้วก็ส่งผ่านไปอีกหน่วยหนึ่งเป็นขั้น ๆ ไป ยังไม่มีความเป็นเอกภาพในเชิงการปฏิบัติงาน ดังหลักการที่ว่า “การสอบสวนฟ้องร้องเป็นเรื่องเดียวกัน” ทำให้เกิดความล่าช้าและผู้ต้องหาต้องอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหา ก่อนฟ้องคดีถึงศาลเป็นเวลานาน สำหรับผู้ที่ต้องถูกเอาตัวไว้ในอำนาจรัฐ ก็ต้องถูกขังระหว่างการสอบสวนฟ้องร้องเป็นเวลานานเช่นกัน หรือต้องพยายามหาเงินประกันหรือหลักประกันเพื่อไม่ต้องถูกขังระหว่างการพิจารณา ปัญหาดังกล่าวนี้นักศึกษาค้นพบข้อเท็จจริงว่า องค์การแรกคือ ตำรวจทำงานแยกส่วนโดยมีอำนาจเด็ดขาดในองค์กร ในเรื่องของการสืบสวนสอบสวน กล่าวคือ มีบทบาทหลักในการ จับกุม ตั้งข้อหา สอบสวน และสรุปเสนอ

ความเห็นทางคดีต่อไปยังอีกส่วนงานหนึ่งคืออัยการ เมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนจากตำรวจ พนักงานอัยการจะทำงานตรวจสำนวนการสอบสวนและมีคำสั่ง ฟ้องหรือไม่ฟ้อง ซึ่งต้องเข้าสู่กระบวนการขั้นตอนตามแบบพิธีของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถึงแม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย จะให้อัยการสามารถส่งสำนวนกลับให้พนักงานสอบสวนสอบเพิ่มเติมได้ก็ตามที่ แต่ก็ยังเป็นลักษณะการให้สอบข้อมูลเพิ่มเติมเท่านั้น (อิงครัต ดลเจิม, 2561)

ข้อค้นพบที่สำคัญคือ การสอบสวนฟ้องร้อง ในทางกฎหมายและทางปฏิบัติของประเทศไทยยังไม่เป็นเอกภาพเดียวกัน ตามทฤษฎี “อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” (คณิต ฅ นคร, 2564) จึงใช้เวลามากและมีข้อบกพร่องในชั้นสอบสวนฟ้องร้องเกิดขึ้นได้มาก

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นเอกภาพของหน่วยต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับของประเทศไทย พบว่าในคดีอาญาในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ในระบบกล่าวหาเป็นเอกภาพเดียวกัน ซึ่งมีการพัฒนาของระบบ กล่าวคือในอดีต แต่เดิมการสอบสวนฟ้องร้องพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอยู่ในอำนาจเดียว เป็นระบบไต่สวน (Inquisitorial System) มีลักษณะที่ไม่มีการแยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” กับ “หน้าที่พิจารณาพิพากษา” ออกจากกัน โดยให้องค์กรเดียวกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองประการ กรณีจึงมีแต่ “ผู้ไต่สวน” และ “ผู้ถูกไต่สวน” เท่านั้น ผู้ถูกกล่าวหาจะตกอยู่ในฐานะเป็น “กรรมในคดี” ซึ่งปัจจุบันไม่มีการนำมาใช้แล้วในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ระบบใหม่ที่ถูกนำมาใช้จนถึงปัจจุบันคือ ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นระบบที่แยกหน้าที่แยกอำนาจ “สอบสวนฟ้องร้อง” และอำนาจหน้าที่ “พิจารณาพิพากษา” ออกจากกัน ให้องค์กรที่ต่างหากจากกันคนละองค์กรเป็นผู้ทำหน้าที่ และยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็น “ประธานในคดี” ระบบกล่าวหาจึงเป็นระบบการพิจารณาคดีสมัยใหม่เพราะสอดคล้องกับหลักมาตรฐานสากลในการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม จึงเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ปัจจุบันประเทศต่างๆในโลกได้เปลี่ยนระบบการดำเนินคดีอาญาจากระบบไต่สวนมาเป็นระบบกล่าวหาแล้ว ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่เปลี่ยนมาใช้ “ระบบกล่าวหา” (คณิต ฅ นคร, 2564) ซึ่งระบบกล่าวหา ปรากฏตามแผนภาพดังนี้ (ธานี วรภัทร์, 2562)

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการในระบบกล่าวหา

ข้อสังเกตจากแผนภาพข้างต้นระบบจะแยกเป็น 2 ส่วน และผู้ที่ทำหน้าที่เป็น “ผู้บริหารงานยุติธรรม” คนสำคัญที่ต้องเกี่ยวข้องทั้งในส่วนแรกและส่วนที่ 2 คือ “พนักงานอัยการ” กล่าวคือเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนการสอบสวนคดีมาตั้งแต่ต้น และทำหน้าที่ดำเนินคดีในชั้นพิจารณาร่วมกับศาล บทบาทของอัยการจึงมีส่วนสำคัญมากในการส่งผ่าน “พยานหลักฐานอันเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงของข้อหาและข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงของบุคคลผู้กระทำความผิด” ไปยังศาลได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อการพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความถูกต้องสมบูรณ์ตรงตาม “ความเป็นจริง” อันเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้กับผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างถูกต้องยุติธรรม ตลอดทั้งการใช้ดุลพินิจในการใช้ “มาตรการบังคับทางอาญา” กับบุคคลนั้นได้อย่างเหมาะสม (Individualization of Punishment) และนำไปสู่การใช้โทษให้เหมาะสมกับบุคคลผู้กระทำความผิดในแต่ละรูปเรื่องข้อเท็จจริงของคดี

การที่พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนในคดี โดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำหน้าที่สืบสวนและเป็นผู้ช่วยเหลือในการสอบสวน จะทำให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้เป็นอย่างดีจากความรู้ความสามารถทางกฎหมายของอัยการ และยังป้องกันการทุจริตในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้นทางได้อีกระดับหนึ่งด้วย ลดปัญหาการใช้ความรุนแรง การซ้อมทรมาน ที่ทำให้กระบวนการในชั้นนี้ล้มเหลว เกิดความผิดพลาด (Miscarriage of Justice)

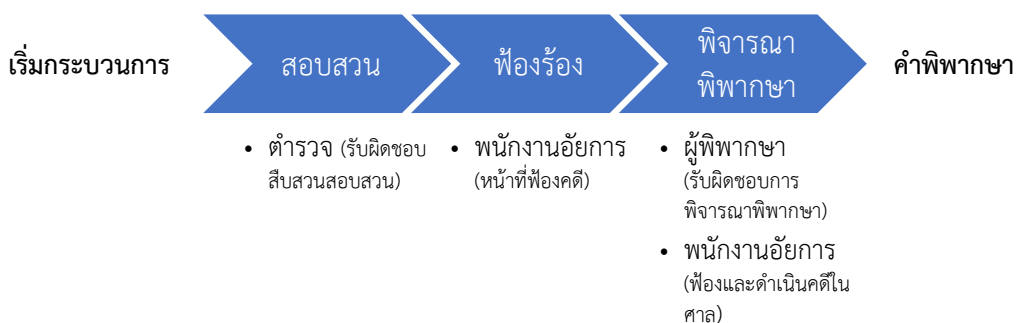
ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พนักงานอัยการจะเป็นผู้บริหารคดีตั้งแต่เริ่มแรก กล่าวคืออัยการเข้ามารับรู้ข้อเท็จจริงตั้งแต่ขั้นสืบสวนในคดีสำคัญ และทำหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาคด้วย แต่ในคดีเล็กน้อยๆ ทั่วไป ก็อาจมอบให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแทนได้ และอัยการจะมีหน้าที่หลักในการฟ้องร้องดำเนินคดีจนกล่าวได้ว่า “อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นเรื่องเดียวกัน” ในกฎหมายและทางปฏิบัติของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (John H. Langbein, 1977) ในญี่ปุ่น พนักงานอัยการมีบทบาทมากในการรับผิดชอบสำนวนการสอบสวน สามารถทำงานร่วมกับพนักงาน

ฝ่ายปกครองหรือตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การทำงานร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยเน้นความร่วมมือกันในการตรวจสอบค้นหาความจริงในเบื้องต้น การจะฟ้องคดีจะต้องมีข้อเท็จจริงจากการสืบสวนสอบสวนค่อนข้างแน่ชัดว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง จึงจะนำคดีเข้าสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล ในญี่ปุ่นการสอบสวนฟ้องร้องจึงเป็นเอกภาพในการทำงานร่วมกันมาก ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสพบว่ามีความร่วมมือกันในการสอบสวนฟ้องร้องของ ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษาสอบสวน และหน่วยงานต่างๆอย่างมีเอกภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสเช่นกัน (อิงครัต ดลเจิม, 2561)

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของความเป็นเอกภาพของหน่วยต่างๆ ในกระบวนการการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทย ซึ่งได้นำ “ระบบกล่าวหา” มาใช้ในการดำเนินคดีอาญา แต่จากข้อมูลที่สืบค้นและทางปฏิบัติพบว่าของประเทศไทยแตกต่างจากประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศที่ทำการศึกษากล่าวคือ เราแบ่งแยกกระบวนการออกเป็น 3 ส่วน โดยเราแยกสอบสวน ออกจากการฟ้องร้องคดี แตกต่างจากประเทศที่ใช้ระบบเดียวกันกับประเทศไทย ปรากฏตามแผนภาพดังนี้ (ธานี วรภัทร์, 2562)

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการในระบบกล่าวหาของประเทศไทย

จากแผนภาพ อัยการผู้ฟ้องคดีมิได้เข้าไปรับทราบเรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียดมา แต่ต้น ต้องรอรายงานการสอบสวนที่ส่งมาจากตำรวจ แต่อัยการมีหน้าที่ต้องเขียนคำฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล จึงเป็นอุปสรรคในการรับรู้เรื่องราวต่างๆของอัยการในส่วน “ข้อมูล ข้อเท็จจริงของข้อหาและข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงของบุคคลผู้กระทำความผิด” และการดำเนินการสอบสวนได้เสร็จสิ้นไปแล้วในชั้นตำรวจที่ผูกขาดเพียงหน่วยงานเดียว ยกเว้น คดีพิเศษที่อยู่ในความดูแลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งในทางปฏิบัติจึงมีโอกาสผิดพลาดหรือมีโอกาสเกิดการกระทำที่มิชอบในเรื่องของพยานหลักฐานได้ง่าย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ

ที่มีผลกระทบสิทธิในทางคดีของบุคคลที่พึงได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนและยังมีผลต่อความผิดหรือบริสุทธิในคดี กล่าวคือ พยานหลักฐานในชั้นเริ่มต้นอาจถูกบิดเบือนแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปจากความจริงได้ง่าย

ตัวอย่าง “ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม มีความซับซ้อน ตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงควรต้องให้พนักงานอัยการลงมาทำหน้าที่สอบสวนคดีด้วยตนเองดังเช่นที่ปรากฏในนานาอารยประเทศและ ตามรูปแบบของระบบ “กล่าวหา” ที่มีประสิทธิภาพตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะทำให้ “อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” และการที่พนักงานอัยการมีข้อมูลของบุคคลผู้กระทำความผิดและรู้สาเหตุการกระทำความผิดอย่างชัดเจน จะสามารถใช้ดุลพินิจสั่งใช้มาตรการต่างๆ ได้อย่างมีภาวะวิสัย เช่น สั่งไม่ฟ้อง สั่งชะลอการฟ้อง หรือเสนอศาลเพื่อใช้มาตรการทางเลือกอื่น ๆ แทนได้หากเข้าเงื่อนไขของกฎหมาย

ในประเด็นนี้มีการวิพากษ์วิจารณ์กล่าวถึงกันมากและถกเถียงกันมานานแล้ว เป็นสิ่งที่ท้าทายผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยอีกประการหนึ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบและกลไกการสอบสวนเสียใหม่หรือไม่ ผลจากการศึกษาวิจัยและการปฏิบัติในต่างประเทศหลายประเทศยืนยันชัดเจนว่า “อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” และ อัยการต้องเป็นผู้รับผิดชอบสอบสวนคดีเองในฐานะผู้รับผิดชอบสำนวนคดี เช่นใน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โปรตุเกส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ญี่ปุ่น หรือแม้ในสหราชอาณาจักร ปัจจุบันก็มีอัยการแล้ว และอาจจะมอบหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจได้บ้างในคดีเล็กน้อย ๆ ทั่วไป จะทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพได้ ระบบที่ดีย่อมป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าขั้นตอนใด ๆ การแทรกแซงจากอำนาจใด ๆ จากภายนอกจะเป็นสิ่งทำลายความถูกต้องจริงแท้ของพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นการทำลายความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน และคุกคามสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างชั่วร้าย และหมายถึงล้มเหลวของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างสิ้นเชิง ความร่วมมือกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการตรวจสอบค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานให้เป็นที่ประจักษ์ ทุกหน่วยงานจึงมีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้นเพียงแต่บทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าในชั้นเจ้าพนักงานหรือในชั้นพิจารณาพิพากษาก็ตาม เพื่อร่วมสร้างความยุติธรรมอย่างแท้จริงและเป็นบทบาทของทุกฝ่ายที่ต้องกระตือรือร้น (Active) เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนและสังคม (ธานี วรภัทร์ และอิงคริต ดลเจิม, 2561)

ในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง มีอีกประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ เรื่องการ “ร้องทุกข์กล่าวโทษ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 2(7) และ (8) จะกำหนดให้ร้องทุกข์กล่าวโทษกับ “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” ซึ่งในทางปฏิบัติประชาชนก็จะไปร้องทุกข์กับตำรวจเป็นหลักและก็มีประเด็นของการไม่รับแจ้งความเกิดขึ้นบ้าง ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นก็ดี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ดี ให้ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์

กับพนักงานอัยการได้อีกด้วย ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ไม่ผูกขาดอยู่แต่เพียงหน่วยงานเดียว (Heribert Ostendorf, 2012)

ในเรื่องของการ“ตั้งข้อหาและการปรับบทฐานความผิดอาญา” ข้อหาคือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด (คณิต ณ นคร, 2564) เมื่อพิจารณาจากระบบและกลไกการดำเนินคดีอาญาไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 1. ปัญหาการปรับบทฐานความผิด ปัจจุบันการตั้งข้อหาและการปรับบทความผิดยังอยู่กับตำรวจเพียงลำพังหน่วยงานเดียว ส่งผลกระทบต่อประชาชนในสังคมในชั้นสอบสวนอย่างมาก คือ การตั้ง“ข้อหา” และการปรับบทว่าการกระทำนั้นผิด“ฐานความผิดใด” จากหลัก“การสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” จึงเป็นหลักสากลที่เป็นประกันการดำเนินคดีที่ถูกต้อง (Claus Roxin, 2014) แต่ประเทศไทยหลักนี้ยังไม่สามารถทำได้ การปรับบทฐานความผิดให้ถูกต้องตรงกับกระทำความผิดที่เกิดขึ้นจึงตกอยู่กับเจ้าพนักงานตำรวจโดยลำพังเท่านั้นมาเป็นเวลานานแล้ว เราแยกกันทำงานระหว่างองค์กรตำรวจกับอัยการ ทำให้อัยการเจ้าของสำนวนจะทราบเรื่องราวต่างๆ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นช้ามาก และการปรับบทกฎหมายได้ถูกกำหนดมาจากตำรวจเรียบร้อยแล้วทุกคดี ทุกอย่างได้ทำมาเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว (ธานี วรภัทร์, 2562) ที่ผ่านมามีการเกิดความผิดพลาดบกพร่องและก่อความเสียหายแก่ประชาชน เพราะในชั้นตำรวจรวบรวมพยานหลักฐาน แจ้งข้อหา ปรับบทฐานความผิด รวมอยู่ที่งานตำรวจหน่วยเดียว เช่น คดีเซอร์รี แอนด์ คดีครุจอมทรัพย์ ฯลฯ เป็นต้น

แนวทางที่ต้องปรับปรุงแก้ไขคือ ต้องทำให้เป็นไปตามระบบของกระบวนการสอบสวนฟ้องร้อง ใน “ระบบกล่าวหา” อย่างถูกต้องตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1. กล่าวคือ หลัก “อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” หรืออัยการ กับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจต้องทำคดีร่วมกัน เพราะอัยการเป็นคนทำสำนวนเสนอคดีขึ้นสู่ศาล ในการสอบสวนต้องให้การทำงานของตำรวจและอัยการใกล้ชิดกันมากขึ้น พนักงานอัยการต้องเข้ามาสอบสวนคดีตั้งแต่ต้น ซึ่งต้องวางหลักเกณฑ์ในรายละเอียดทางปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องการให้อัยการช่วยรับรองการตั้งข้อหา และดุลพินิจการปรับบทฐานความผิดอาญา ตั้งแต่ก่อนสรุปสำนวนการสอบสวนแล้วเสร็จ เพื่อยืนยันความถูกต้องของการปรับใช้กฎหมายและชอบธรรมตามกฎหมาย พนักงานอัยการควรเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนการสอบสวน เช่นเดียวกับที่ปรากฏในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เป็นต้น (อิงครัต ดลเจิม, 2561)

การตั้ง “ข้อหา” และการ “แจ้งข้อหา” เป็นสิ่งที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมาก การตั้งข้อหาและการแจ้งข้อหาจึงต้องการความเป็นภาวะวิสัย และสัมพันธ์กับพยานหลักฐานที่มี โดยเฉพาะเหตุผลทางกฎหมาย และกระทำอย่างรอบคอบ มิฉะนั้นจะเป็นการกระทำที่คุกคามสิทธิของบุคคล ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายส่วนใหญ่ ข้อหา จะถูกตรวจสอบจากพนักงานอัยการก่อน โดยเฉพาะในคดีสำคัญ มิใช่ปล่อยให้พนักงานสอบสวนอย่างที่เราปรากฏในประเทศไทย

2. ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นเอกภาพของหน่วยต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับของประเทศไทย กล่าวคือ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ถือหลัก “สอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” ในระบบกล่าวหา กฎหมายกำหนดให้อัยการทำหน้าที่บริหารคดีในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง และนำคดีขึ้นสู่ศาลในชั้นพิจารณาพิพากษา อัยการจะรับผิดชอบสำนวนการสอบสวนทั้งหมด ในฐานะทนายความแผ่นดินที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางกฎหมายมาก ความเป็นเอกภาพของคดีอาญาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงมีสูงและทำให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคดี สำหรับหน่วยงานอื่น ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และหน่วยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็จะทำงานร่วมกับพนักงานอัยการเพื่อการตรวจสอบค้นหาความจริงในคดี ให้ความร่วมมือในการทำงานระหว่างผู้สนับสนุนหรือช่วยในการสอบสวนฟ้องร้อง ซึ่งอาจได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจกับระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทำให้เกิดความสมดุลของการพิสูจน์พยานหลักฐานที่แท้จริง จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายภาคส่วน (Volker Krey, 2009)

ในการสอบสวน อัยการจะไม่ถูกผูกมัดกับเขตอำนาจศาลของรัฐ แต่สามารถกระทำการใด ๆ อันเป็นการจำเป็นที่เกี่ยวกับการสอบสวน พนักงานอัยการย่อมสามารถกระทำได้ทั่วประเทศในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องของประเทศเยอรมนีเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญากระบวนการเดียวไม่อาจแบ่งแยกได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา คือ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้กระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของพนักงานอัยการเท่านั้น พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องควบคุมการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและต้องมีความรับผิดชอบต่อการสำนวนการสอบสวน (คณิต ผนนคร, 2564) คือ การขอด้วยกฎหมายของการสอบสวน การขอด้วยระเบียบของการสอบสวน ความละเอียดรอบคอบของการสอบสวน และความเชื่อถือได้ของการสอบสวน กล่าวโดยสรุปคือ ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มต้นคดี การดำเนินคดีต่อไป และการวินิจฉัยสั่งคดี ผู้รับผิดชอบกระบวนการทั้งหมดในขั้นนี้ คือ พนักงานอัยการเพราะเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจเอง

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่ามีการร่วมมือกันในการสอบสวนฟ้องร้องของ ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษาสอบสวน และหน่วยงานต่างๆ อย่างมีเอกภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส เช่นกัน การสอบสวนจะกระทำร่วมกันจากหน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องและตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของกฎหมาย ภายใต้การบริหารการสอบสวนของอัยการ ระบบการพิจารณาคดีอาญาเป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การฟ้องคดีอาญาก็ถือว่าเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยหลักการนี้รัฐเท่านั้นที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญา เอกชนหรือประชาชนไม่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเองหลักการนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesar Baccaria) กระบวนการพิจารณาคดีอาญานั้นจะมีองค์กรที่เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งหมด 3 องค์กรด้วยกัน คือ องค์กรตำรวจ อัยการ และผู้

พิพากษาไต่สวน ใน 3 หน่วยงานนี้ มีหน้าที่ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ถึงแม้ว่าจะไม่มีการแยกกันทำงานอย่างเด็ดขาด เหมือนของประเทศไทย แต่ก็มีจุดร่วมกัน ประสานงานกัน ค้นหาพยานหลักฐาน เช่น ตำรวจและอัยการต่างก็มีอำนาจในการสอบสวนผู้ต้องสงสัย สามารถสอบสวนร่วมกันได้ และ ผู้พิพากษาไต่สวนก็จะมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีเฉพาะที่กฎหมายกำหนดไว้ (อุทัย อาทิวะ, 2557) ดังนี้

ตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจของประเทศฝรั่งเศส สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตำรวจฝ่ายคดี และตำรวจทางปกครอง ซึ่งตำรวจฝ่ายคดีเท่านั้น ที่จะมีหน้าที่ในการสอบสวน จับตัวผู้กระทำความผิด หรือ ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่สอบสวนเบื้องต้นเหมือนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศไทยนั่นเอง หากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า พนักงานตำรวจสามารถสอบสวนเองได้ โดยสำนวนการสอบสวนทั้งหมดนั้น เมื่อพนักงานตำรวจสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วจึงส่งสำนวนให้กับอัยการพิจารณาต่อไป สำหรับอัยการนั้น อัยการของประเทศฝรั่งเศสนั้น ไม่ได้มีหน้าที่แยกต่างหากจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจและตัวแทนต้องอยู่ประจำการภายใต้การควบคุมดูแลของอัยการ โดยอัยการอาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและตัวแทนรวบรวมข้อมูลใดๆ ที่อัยการพิจารณาว่าเป็นประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างถูกต้อง (CODE OF CRIMINAL PROCEDURE Article 38) โดยอัยการจะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือควบคุมการสอบสวน ถือว่าเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน กล่าวคือในการสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ตำรวจจะมีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการในการสอบสวน เพราะอำนาจสอบสวนของประเทศฝรั่งเศสจะอยู่ภายใต้การควบคุมของอัยการเสมอ ดังนั้น จึงถือได้ว่าพนักงานอัยการเมื่อได้รับคำฟ้องและข้อกล่าวหาพนักงานอัยการสามารถตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรกับคำฟ้องและข้อกล่าวหาเหล่านั้น (CODE OF CRIMINAL PROCEDURE Article 40) โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของอัยการว่าจะสอบสวนเองหรือมอบหมายให้พนักงานตำรวจเป็นผู้สอบสวน แต่โดยทั่วไปในทางปฏิบัติแล้วอัยการมักจะปล่อยให้อำนาจในการสอบสวนคดีเป็นของพนักงานตำรวจ ในส่วนของการแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็เช่นกัน อัยการอาจแสวงหาเอง หรือให้พนักงานตำรวจไปดำเนินการเพิ่มเติมก็ได้ (อุทัย อาทิวะ, 2557)

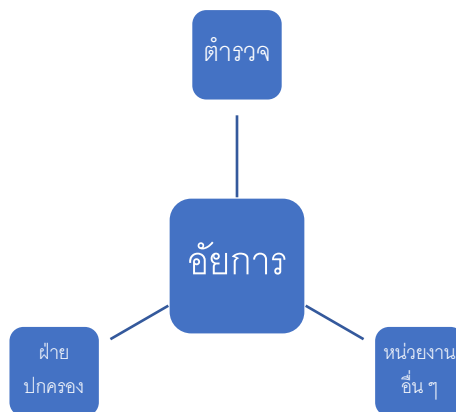
ในญี่ปุ่นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่นใช้หลัก “การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” แต่มีความผิดบางฐานที่ห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดี หากผู้เสียหายไม่แจ้งความร้องทุกข์ก่อน (Article 247. The Code of Criminal Procedure. Japan) ในรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น ได้วางหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้หลายประการ (Japanese Bill of Right) โดยผู้มีอำนาจฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญา คือพนักงานอัยการเท่านั้น ไม่มีระบบการฟ้องคดีโดยราษฎร ญี่ปุ่นถือ “หลักอำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” และอัยการยังสามารถที่จะใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางในการชะลอการฟ้องคดีอาญา ถึงแม้ว่าจะมีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เมื่อพิจารณาถึงเหตุ

แวดล้อม ได้แก่ อายุ เงื่อนไขการกระทำความผิด ความร้ายแรงของความผิด ตามหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of Punishment) ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีอัยการอาจสั่งชะลอการฟ้องได้ ระบบการดำเนินคดีอาญาเป็นระบบ “กล่าวหา” (Accusatorial System) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา Article 1. The Code of Criminal Procedure. กำหนดหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (UNAFEI, 2014) คือ การพิสูจน์ความจริงที่ถูกต้อง การปรับใช้กฎหมายอาญาด้วยความยุติธรรมและรวดเร็ว การรักษาประโยชน์สาธารณะ และเป็นหลักประกันพื้นฐานส่วนบุคคลตามหลักสิทธิมนุษยชน

หลักการคือจะพยายามมิให้บุคคลใดอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นระยะเวลานาน มีช่องทางออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลายวิธีทาง (Diversion) อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน (ตำรวจ+อัยการ) ภารกิจหลักอัยการในประเทศญี่ปุ่น 4 ประการ คือ 1. สืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดคดีอาญา สอบผู้ต้องหา สอบคำพยาน และพิจารณาพยานเอกสารและพยานวัตถุที่รวบรวมมาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ การแจ้งข้อหาเป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ การปรับบทกฎหมายที่เป็นฐานความผิดเป็นหน้าที่ของอัยการ อัยการญี่ปุ่นสามารถรับเรื่องราวร้องทุกข์ได้เอง ตลอดทั้งการขอหมาย จับ ชั่ง ปล่อย คั่น ได้ (UNAFEI, 2014)

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบใหม่คือ การให้อัยการเป็นศูนย์กลางของการสอบสวนฟ้องร้องในคดีอาญา หรือเป็นหลัก หรือผู้มีอำนาจรับผิดชอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา และสามารถให้ฝ่ายปกครองหรือตำรวจสอบสวนแทนได้ในบางลักษณะคดี ปรากฏตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แสดงระบบสอบสวนโดยมีอัยการเป็นหลัก

ตามแผนภาพจะทำให้ระบบการสอบสวนฟ้องร้องเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยมีอัยการเป็นหลักและทำงานร่วมกันกับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ด้วยความร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถแก้ไข ปัญหาการสอบสวนฟ้องร้องในประเทศไทยได้อย่างตรงประเด็นและเป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560

สรุป/ข้อเสนอแนะ

อาศัยความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และหลักการ และแนวคิดทฤษฎีของระบบ “กล่าวหา” และข้อมูลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศต่างๆ ที่ทำการศึกษา จึงพบว่าประเทศไทยมีปัญหาที่สำคัญในเชิงโครงสร้าง และใน ส่วนของระบบของการสอบสวนฟ้องร้องที่แยกกันทำงาน ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการ บริหารอำนวยความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่งและผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ความเชื่อถือศรัทธาในระบบงานยุติธรรม ผลการศึกษาการสอบสวนฟ้องร้องในประเทศตัวอย่าง ที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และญี่ปุ่น พบว่า การ สอบสวนฟ้องร้องของประเทศเป็นอำนาจเดียวกัน ทำงานโดยอาศัยร่วมกันอย่างมี ประสิทธิภาพ อัยการสามารถรับเรื่องร้องทุกข์ได้ และเป็นผู้ปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายใน การกำหนดความผิดฐานต่างๆ และขอออกหมายต่างๆ ได้เอง มิได้เฉพาะตำรวจเท่านั้น ผู้ที่ทำ หน้าที่บริหารคดีโดยเฉพาะในชั้นสอบสวนต้องเป็น อัยการ จะทำให้การสอบสวนฟ้องร้องรวม เป็นเอกภาพเดียวกันได้ งานวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ให้ปรับแก้กฎหมายและทางปฏิบัติ ให้การ สอบสวนฟ้องร้องเป็นเอกภาพเดียวกัน โดยให้พนักงานอัยการ รับผิดชอบสำนวนการสอบสวน คดีอาญาทุกคดี และทำการสอบสวนคดีอาญาด้วย โดยเฉพาะคดีสำคัญ ทั้งนี้ อาจผ่อนปรนงาน ให้พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทแทนได้ในบางลักษณะคดี เช่น คดีอาญาที่มีความผิดเล็กน้อย เป็นต้น เพื่อบรรเทาภาระของอัยการในชั้นสอบสวนให้มากขึ้น เช่น การรับเรื่องราวร้องทุกข์ การปรับบทกฎหมายเพื่อกำหนดฐานความผิด การขอออกหมาย อาญาต่างๆ เช่น หมายจับ หมายค้น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณิต ณ นคร. (2564). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2562). การปฏิรูปการสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. วารสาร กฎหมายสู่ทฤษฎีธรรมาธิราช, 30(2). 1-15.
- ธานี วรภัทร์ และอิงครัต ตลเจิม. (2561). กระบวนการยุติธรรมกับระบบทุนนิยม. วารสาร กฎหมายสู่ทฤษฎีธรรมาธิราช, 31(1),

- อิงครัต ดลเจิม. (2561). การบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- อุทัย อาทิวะ. (2557). รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. กรุงเทพมหานคร: หจก.วี.เจ.พรินติ้ง.
- Claus Roxin. (2014). Strafverfahrensrecht. 28 Auflage. München Germany: C.H.Beck.
- Heribert Ostendorf. (2012). trafprozessrecht. 1 Auflage. Baden-Bade: Nomos.
- John H. Langbein. (1977). Comparative Criminal Procedure. Germany, St.Paul: West Publishjng Company.
- UNAFEI. (2014). Criminal Justice in Japan. Tokyo Japan: UNAFEI.
- Volker Krey. (2009). German Criminal Procedure Law. Stuttgart Germany: Kohlhammer.

มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิด
คดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ*

LEGAL MEASURES TO DEVELOP ALTERNATIVES FOR DRUG
OFFENDERS TO SUPPORT THE IMPLEMENTATION OF
THE BANGKOK RULES

กอบกุล จันทวโร

Kobgoon Chantavaro

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

Office of Public Sector Anti-Corruption Commission, Thailand

ธานี วรภัทร์

Thanee Vorapatr

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

จิรวุฒิ ลิปิพันธ์

Jirawut lipiphan

สุรรัตน์ เจตตะพุก

Surerut Jettapook

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Dhurakijpundit University, Thailand

E-mail: yogo2534@gmail.com

บทคัดย่อ

ผลกระทบจากปัญหายาเสพติดของประเทศไทย ทำให้ผู้หญิงบางส่วนถูกชักจูงให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจนถูกจับกุมดำเนินคดีมีจำนวนมากขึ้น ต้องถูกลงโทษและถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานหญิง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิเคราะห์ 1) ศึกษาวิเคราะห์พันธะกรณีที่ประเทศไทยมีต่อข้อกำหนดระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดคดียาเสพติด 2) ศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ ตามแนวทางของข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือ “ข้อกำหนดกรุงเทพฯ” โดยการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันที่จำเป็นจะต้องมีการนำมาบังคับใช้อย่างบูรณาการและเอื้อประโยชน์ต่อการปกป้องคุ้มครองผู้หญิงตามแนวทางสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ให้มีประสิทธิภาพมากกว่าในช่วงที่ผ่านมา

* Received 14 December 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 28 December 2021

มา รวมถึงการเสนอให้มีการพัฒนามาตรการทางกฎหมายให้สอดคล้องกับการปฏิบัติของนานาอารยประเทศ ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ใช้กฎหมายอย่างเต็มที่โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาต้องอยู่ในฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขัง นอกจากนั้นให้มีการเพิ่มกฎหมายที่เป็นมาตรการพิเศษต่างๆ ที่ประเทศไทยยังไม่มี หรือยังไม่ได้ดำเนินการ ได้แก่ มาตรการลดทอนการเป็นความผิดทางอาญา มาตรการเบี่ยงเบนคดี ออกจากกระบวนการยุติธรรม มาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด และการลดทอนความผิดและโทษทางอาญา ด้วยการจัดให้มีการใช้โทษจำคุกกับผู้ต้องหาที่จำเป็นหรือให้น้อยที่สุด โดยใช้โทษแทนในลักษณะอื่น เช่น การขังไว้ที่บ้าน การทำงานบริการสังคม หรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นต้น

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือก, ผู้กระทำความผิดคดียาเสพติด, ข้อกำหนดกรุงเทพฯ

Abstract

Due to the narcotic problems in Thailand, a certain number of women have been induced to involve in drugs-related criminal offenses, resulted in being arrested, punished, and imprisoned in the prison or the woman correctional institution. This qualitative research has been performed to study and analyze 1) The international obligation pursuant to the international agreements on legal measures to develop the alternatives for the narcotic-related offenders. 2) The legal measures to develop the alternatives for the narcotic-related offenders, supporting the implementation of the United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders (hereinafter “Bangkok Rules”). This research has been conducted by studying the current legal measures which need to be enforced in the integrative manner and in the way that enhance the effectiveness of women protection in the light of the international human rights. Furthermore, this study proposes that the legal measures in this regard should be developed in accordance with the practices of the civilized nations. According to the findings, this research suggests that the legal enforcement performed by every state entity in the sphere of the criminal procedure shall be improved in term of the effectiveness, especially when the women are involved as the alleged offenders, the defendant, or the inmates. Moreover, the special measures that have not yet been initiated or implemented in Thailand shall be included in the procedure, such as the

decriminalization, the diversion from the judicial process, the reduction of the harm from the use of drugs (Harm Reduction), the diminishing of the criminal offences and penalties (Depenalization) by limiting the imprisonment to the minimum and only in the case of necessity, as well as by enforcing other forms of punishment for women in lieu of the imprisonment. For instance, confinement at home, social service, or measure for safety.

Keywords: Legal Measures to Develop Alternatives, Drug Offenders, Bangkok Rules

บทนำ

การดำเนินงานที่สอดคล้องกับข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders) หรือ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” (The Bangkok Rules) เป็นหลักการด้านสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ที่เป็นผู้หญิง เพราะเป็นหลักการที่รัฐจำเป็นต้องนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 13 (The 13th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice) ระหว่างวันที่ 12-19 เมษายน 2015 ณ กรุงโดฮา ประเทศกาตาร์ ที่ประชุมได้มีการพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Prison Overcrowding) มาตรการในการปฏิบัติแทนการคุมขังสำหรับผู้หญิงที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด (Implementing Non - custodial Measures for Women in relation to Drug Offenders) และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Reform) อย่างกว้างขวาง

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกลับพบว่าการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดเป็นจำนวนมากที่ต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบชีวิตในครอบครัวอีกหลายคนและมีความสัมพันธ์ทางกายและจิตใจที่ละเอียดลึกซึ้ง เป็นเพศสภาพที่ธรรมชาติมอบหน้าที่ให้เป็นผู้สร้างชีวิตใหม่เพื่อการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ ในการตั้งครรภ์ของผู้หญิงจึงสามารถสร้างมนุษย์ได้ทั้งเพศชายและหญิง จึงมีคุณูปการต่อทุกๆ ชีวิตในโลกใบนี้ แต่ในเรือนจำก็ยังพบผู้ต้องโทษหญิงที่ตั้งครรภ์เป็นจำนวนมากอีกเช่นกันทั้งที่ควรได้รับการผ่อนปรนหรือรอการลงโทษไว้ก่อนก็สามารถกระทำได้ ในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์ชัดว่ามีผู้ต้องขังหญิงล้นเรือนจำอันเนื่องมาจากถูกจับกุมดำเนินคดีในความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่อยู่ในภาวะยากลำบากหรือมีความเปราะบางทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (B. R. Aune., 1990) ดังนั้น ผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้จึงมีสภาพไม่เพียงเป็น “เหยื่อ” ของระบบ

เศรษฐกิจและสังคมของประเทศเท่านั้น หากยังตกเป็น “ตัวประกัน” ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างองค์กรอาชญากรรมหรือกระบวนการค้ายาเสพติดกับผู้บังคับใช้กฎหมายที่ไม่อาจจับกุมดำเนินคดีต่อตัวการใหญ่หรือผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นต้นเหตุอยู่เบื้องหลังในองค์กรอาชญากรรมหรือกระบวนการค้ายาเสพติด (กอบกุล จันทวโร และคณะ, 2558) ดังนั้นข้อเสนอในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย และวิธีปฏิบัติเพื่อเป็นทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดหญิงในคดียาเสพติดในประเทศไทยให้ถูกต้องและเหมาะสม จึงเป็นที่มาของการจัดทำรายงานการศึกษา เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือก สำหรับผู้หญิงที่กระทำความผิดคดียาเสพติดของประเทศไทยให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติอันเป็นมาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์พันธะกรณีที่ประเทศไทยมีต่อข้อกำหนดระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติด
2. ศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary research) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดหญิงในคดียาเสพติดจากทัศนสถานหญิงเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และจากเอกสารที่มีมาก่อนทั้งในและต่างประเทศ และข้อตกลงระหว่างประเทศ United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders หรือ “ข้อกำหนดกรุงเทพฯ” (The Bangkok Rules)

2. การศึกษาภาคสนาม

2.1 ประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ผู้เชี่ยวชาญ ณ มหาวิทยาลัยบอนน์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Bonn University, Germany) ได้แก่ Prof.Dr.Tortsen Verrel, Prof.Dr. Urs Kinhauser และคณะผู้วิจัยอีก จำนวน 4 คน

2.2 สัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth Interview) ผู้กระทำความผิดหญิงในคดียาเสพติด ณ ทัศนสถานหญิงเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 43 คน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์พันธะกรณีที่ประเทศไทยมีต่อข้อกำหนดระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติด พบว่าจะเห็นว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดหลายฉบับ ซึ่งใช้

บังคับมาเป็นเวลานานโดยมีหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการควบคุมยาเสพติดคือ การกำหนดให้การฝ่าฝืนมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา (Criminal Offenses) และมีบทลงโทษทางอาญาที่รุนแรง เช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน (Bernd-Dieter Meier, 2009) อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่องค์การสหประชาชาติได้จัดทำ อนุสัญญาเพื่อการควบคุมยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท เช่น อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 (Single Convention on Narcotic Drugs 1961) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1971 (Convention on Psychotropic Substances 1971) และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (United Nations Convention against Illicit Trafficking in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 1988) และประเทศไทยก็ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวแล้ว ทำให้แนวคิดนโยบายและกฎหมายในการควบคุมยาเสพติดยึดติดอยู่กับมาตรการด้านการบังคับใช้กฎหมายหรือปราบปรามเป็นสำคัญประกอบกับหลักการในอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1988 กำหนดไว้ว่า “การลักลอบค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ จึงมุ่งเน้นให้ภาคีให้ความสำคัญในระดับสูงสุดในการปราบปราม” ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดความไม่สามารถอดทนได้ต่อปัญหายาเสพติด (Zero Tolerance) ประเทศภาคีส่วนใหญ่จึงเน้นการกำหนดนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในด้านการปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มข้นมีการจับกุมดำเนินคดี จนถึงขั้นการประกาศสงครามยาเสพติด (War on Drugs) และมีการลงโทษที่รุนแรง (Punitive Approach) เพื่อเอาชนะยาเสพติดซึ่งส่งผลให้มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกลงโทษเป็นจำนวนมาก (United Nations, 1998) ตลอดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 25 ปีที่ประเทศไทยและประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติได้รับอิทธิพลจากแนวคิดและหลักการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา (Criminalization) โดยมีการนำมากำหนดเป็นนโยบายและกฎหมายภายในประเทศ ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว มิได้ทำให้ปัญหาเสพติดลดระดับความรุนแรงลงแต่อย่างใด การแพร่ระบาดของยาเสพติดและการลักลอบค้ายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งผลจากหลักการที่กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา (Criminal Offenses) และจะต้องถูกลงโทษทางอาญา (Criminal Punishment) โดยไม่ได้ตระหนักและให้ความสำคัญอย่างแท้จริงกับหลักการด้านสุขภาพ ความปลอดภัยของผู้หญิงและสิทธิมนุษยชน อันเป็นหลักการขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคนด้วย (Klaus Malek, 2015)

2. ศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีบทบัญญัติของกฎหมายที่สามารถนำมาใช้เป็นทางเลือกที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดหญิงไม่ต้องถูกคุมขังหรือถูกลงโทษจำคุกอยู่แล้ว เช่น วิธีการเพื่อความ

ปลอดภัย และวิธีการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำ ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาในชั้นศาล และการให้จำคุกผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดไว้ในสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำหรือการจำคุกโดยวิธีการอื่นๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ยังไม่ได้มีการนำมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ดังกล่าวมาทบทวนหรือปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมลดข้อจำกัดที่มีอยู่บางประการให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ก็สามารถนำไปสู่การใช้มาตรการทางเลือกแทนการคุมขังในเรือนจำได้จริงภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ได้อย่างจริงจัง ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการที่จะนำมาตรการทางเลือกหรือมาตรการเลี้ยงโทษจำคุก (Non-Custodial Measures) มาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนยังมิได้ตระหนักหรือให้ความสำคัญต่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความประพฤติ สถิติปัญหา สุขภาพ นิสัย อาชีพ สภาพแวดล้อม ข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้หญิงโดยละเอียด ตั้งแต่ชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน เพื่อเสนอให้พนักงานอัยการและศาลได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดได้อย่างรอบครอบ ซึ่งจะทำให้การใช้ดุลพินิจนำมาตราการทางเลือกแทนการคุมขังสำหรับผู้หญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธานี วรภัทร์, 2555)

จากการศึกษายังพบว่านอกเหนือจากมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เดิมดังที่กล่าวมาแล้วควรจะมีการทบทวนเพื่อพัฒนามาตราการทางกฎหมายให้สามารถนำเอามาตรการใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับผู้หญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อย เช่น ความผิดฐานเสพยาเสพติด หรือครอบครองยาเสพติดในปริมาณเล็กน้อยเพื่อใช้เสพสำหรับตนเอง หรือผู้ติดยาเสพติดรุนแรงที่ได้ส่งผลกระทบรุนแรงหรือเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นมา กำหนดให้เป็นการลดทอนความผิดทางอาญา (Decriminalization) หรือการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) รวมถึงการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) หรือการพิจารณานำเหตุบรรเทาโทษจากการที่ไม่เคยมีประวัติอาชญากรรม ลักษณะของการกระทำความผิดควบคู่กับความรับผิดชอบต่อครอบครัว และภูมิหลังทั่วไปมา บังคับใช้โดยมิให้ต้องคุมขังในเรือนจำหรือทัณฑสถาน แต่ใช้มาตรการกำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสมให้ปฏิบัติภายใต้การกำกับ ติดตาม ดูแล ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่จะเป็นทางเลือกที่จะทำให้ผู้หญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดบางลักษณะไม่ต้องถูกคุมขังจำนวนมาก ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นมาตรการที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงาน มาตรการที่ไม่ใช่การคุมขัง (non-custodial measures) ตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรมอีกทางหนึ่งด้วย

อภิปรายผล

1. ศึกษาวิเคราะห์พันธะกรณีที่ประเทศไทยมีต่อข้อกำหนดระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดคดีอาญา ซึ่งประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ในการปฏิบัติ(ตามพันธกรณีในอนุสัญญา หรือกติการะหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยการเข้าเป็นภาคีแล้วหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีในทุก รูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women-CEDAW) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิของประชาชนในการที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมแต่ก็หาได้มีการนำมาสู่การตรากฎหมายภายใน เพื่อให้มีผลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเหมาะสมครบทุกมาตรการไม่ ทำให้มีการจับกุมดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างมากมาเกินความจำเป็นทางอาญา (Over Criminalization) ส่งผลให้ผู้ต้องขังคดีอาญาเสียดังถูกควบคุมตัวอยู่ในพื้นที่ที่จำกัดจนมีสภาพล้นเรือนจำ (Overcrowding in Prison) ในประเทศต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 77 ประเทศรวมถึงในประเทศไทย (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์, 2556)

สำหรับผู้หญิงที่กระทำความผิดในคดีอาญานั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญเป็นเพียงผู้มีบทบาทรองและเป็นการกระทำความผิดโดยมีเหตุผลความจำเป็นบางประการประกอบกับผู้หญิงมีลักษณะทางกายภาพ อารมณ์ จิตใจ และสังคมแตกต่างไปจากผู้ชายหลายประการ เป็นต้นว่าสภาพร่างกายที่ละเอียดอ่อน บอบบาง มีระบบการเจริญพันธุ์ที่ซับซ้อน มีประจำเดือน มีการตั้งครรภ์ มีการคลอดบุตร มีสภาวะทางอารมณ์ที่อ่อนไหว แต่มีการระับผิดชอบต่อบุตรและบุคคลในครอบครัวสูง เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกคุมขังในบริบทของเรือนจำหรือทัณฑสถาน จึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเพศสภาพ (Gender Perspective) และการกลับคืนสู่สังคมของผู้หญิงเป็นอย่างมาก (ธานี วรภัทร์, 2559) จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ประกอบกับการที่ประเทศไทยยังมิได้มีมาตรการทางกฎหมายและการปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้หญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน โดยไม่มีการนำมาตรการทางเลือกอื่นๆ ซึ่งเหมาะสมมาใช้แทนการลงโทษจำคุกทำให้ผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทยมีจำนวนมากอยู่ในระดับต้นๆ ของโลก รองลงมาจาก สหรัฐอเมริกา รัสเซีย บราซิล และจีน แต่หากคำนวณจากผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทยต่อสัดส่วนประชากรหนึ่งแสนคน ปรากฏว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงสูงที่สุดในโลกและถึงกับตกอยู่ในสภาพ “ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ” จนเป็นภาวะวิกฤตที่ควรจะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน แม้ว่าในเวทีระหว่างประเทศ โดยที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด (The United Nations Congress on the Prevention of Crime

and the Treatment of the Offenders) ตั้งแต่ครั้งที่ 6 เมื่อปี ค.ศ.1980 และการประชุมต่อมาอีกหลายครั้ง ได้มีการรับรอง (adopt) จากประเทศภาคีสมาชิกสหประชาชาติ ซึ่งข้อมติว่าด้วยความต้องการเฉพาะของผู้กระทำความผิดหญิง รวมทั้งทางเลือกแทนการจำคุก โดยมีวิวัฒนาการมาจากมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติด้วยมาตรการที่ไม่ใช่การคุมขัง หรือข้อกำหนดโตเกียว (The Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measure: The Tokyo Rules) แต่ยังมีได้มีการยอมรับอย่างกว้างขวางจนกระทั่งต่อมาด้วยพระอภัยมณีภาพและพระปรีชาสามารถในพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาที่ทรงสนพระทัยต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ควรจะได้รับ การปฏิบัติที่เหมาะสมในฐานะเป็นเพศมารดา ที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติสมัยที่ 65 (65th United Nations General Assembly) ได้มีมติเห็นชอบ ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีไม่ใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ (The United Nations Rule for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders: The Bangkok Rules) เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2553 และองค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศภาคีสมาชิกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างกว้างขวาง (กอบกุล จันทวโร และคณะ, 2558)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากระบบกฎหมายของประเทศไทย แม้ข้อกำหนดดังกล่าวจะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายโดยตรงสำหรับประเทศไทย แต่“ข้อกำหนดกรุงเทพ” ก็มีลักษณะเป็นมาตรฐานสากลที่มุ่งเน้นให้ประเทศภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ได้ตระหนักถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดหญิง ซึ่งมีลักษณะของการกระทำผิดที่ไม่ได้มีเจตนารมณ์ชั่วร้ายรุนแรงประกอบกับมีเพศสภาพที่แตกต่างไปจากชายให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรม มีทางเลือกที่เหมาะสมและไม่เน้นการลงโทษที่รุนแรงสามารถกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป อันเป็นการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในกระบวนการทศน์ใหม่ (New Paradigm) สำหรับผู้หญิงในระดับสากลที่นานาอารยประเทศในสังคมโลกพึงนำมาสู่ปฏิบัติจากการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ต้องขังหญิง ณ ทณฑสถานเชียงใหม่ พบว่ามีรากฐานของสาเหตุในการกระทำความผิดมาจาก

1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจ ความยากจนและการด้อยโอกาสในทางการศึกษา ความรู้เท่าทันสังคม

1.2 ความบกพร่องของนโยบายเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด กฎหมายยาเสพติดของไทยมุ่งไปในทางปราบปรามมากกว่าการป้องกัน แก้ไขเยียวยา รักษา การใช้และการตีความของนักกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีเพียงแนวคิดและทัศนคติที่มุ่งเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นหลัก

1.3 การใช้การตีความกฎหมาย พบว่ามีการใช้การตีความที่ไม่พิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทำให้ผู้ใดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้วเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต้องติดคุกเกือบทั้งหมด

1.4 การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางกรณียังคงมีการซ้อมทรมาน มีการเรียกรับทรัพย์สิน การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2. ศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดคดียาเสพติด สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดร้ายสำคัญถูกคุมขังโดยไม่ได้รับโอกาสให้มีทางเลือกอื่นแทนมาตรการที่มีใช้การคุมขัง (Non-Custodial Measures) ตามแนวทางของข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules) เกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการคือ

2.1 การไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่าแม้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของไทยไม่มีบทบัญญัติที่เป็นทางเลือกแทนการคุมขังแต่ยังมีมาตรการทางกฎหมายอื่น ที่สามารถจะนำมาใช้เพื่อเลี่ยงการคุมขังหรือการลงโทษจำคุกมาใช้กับผู้หญิงที่กระทำความผิดในคดียาเสพติดได้ เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 การรอกการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 การปล่อยชั่วคราว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึง มาตรา 108 การให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาในสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 เป็นต้น

อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าว แม้จะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายแล้วแต่ยังมีข้อจำกัดหรือปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติให้มีการนำมาตรการอื่นมาใช้แทนการคุมขัง หรือการลงโทษจำคุกเป็นการเฉพาะรายได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่ละเลยไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 ขั้นสอบสวน พนักงานสอบสวน มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) (11) และมาตรา 130 ถึงมาตรา 140 แต่พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสำคัญที่จะรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาอย่างละเอียดรอบคอบ ส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนจะรวบรวมจะรวบรวมเฉพาะพยานหลักฐานที่จะเอาผิดแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย พนักงานสอบสวนไม่ใช่คู่ต่อสู้ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามหลักการดำเนินคดีแบบต่อสู้ (Adversarial System) แต่เป็นผู้ที่ค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งปวง ตามหลักค้นหาความจริง (Examination System) เนื่องจากขั้นตอนการสอบสวนมีความสำคัญมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้น

ในการดำเนินคดี ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทุกอย่างจะต้องถูกตรวจสอบรวบรวมอย่างมีคุณภาพที่ดี มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ที่สำคัญ คือ การรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน มักจะไม่ให้ความสำคัญครบสมบูรณ์ทั้ง 2 ส่วน ที่จะต้องมีในทุกสำนวนการสอบสวน (คณิต ณ นคร, 2549) คือ

2.1.1.1 ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

2.1.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การศึกษา ความประพฤติ สถิติปัญหา สุขภาพ นิสัย อาชีพ สภาพแวดล้อมซึ่งอาจรวมถึงสภาพครอบครัว และความรับผิดชอบต่อครอบครัวของผู้ต้องหา เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของพนักงานอัยการและศาล เป็นต้น

2.1.2 ชั้นฟ้องคดี ในชั้นฟ้องคดี พนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของสำนวนการสอบสวน เพื่อทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง หรือทำการสอบสวนเพิ่มเติม ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141, 142 หรือ 143 แล้วแต่กรณี แต่ส่วนใหญ่พนักงานอัยการมักจะไม่ค่อยมีเวลาในการตรวจสอบสำนวนการสอบสวนน้อย เนื่องจากพนักงานสอบสวนใช้เวลาทำการสอบสวนค่อนข้างมาก แล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการใช้เวลาตรวจสอบอันจำกัด จึงทำให้บางสำนวนที่พนักงานสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ ไม่อาจส่งไปให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ จำเป็นต้องฟ้องคดีไปตามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเท่าที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมา อย่างไรก็ตามหากมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ตั้งแต่ชั้นสอบสวนก็น่าจะทำให้การทำการสำนวนการสอบสวนและการฟ้องคดีมีรายละเอียดและการฟ้องคดีมีรายละเอียดและสาระสำคัญครบถ้วนถูกต้อง อันจะส่งผลให้การสั่งคดีและการพิจารณาคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้นหากพิจารณาจากตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 21 วรรคสอง ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการในการสั่งไม่ฟ้องคดีได้ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่า การฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ และอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่ฟ้องซึ่งอาจเป็นช่องทางหนึ่งที่จะไม่ฟ้องคดีที่ไม่มีความสำคัญ แต่จะต้องมีมาตรการอื่นๆ มารองรับ และกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนต่อไปได้ (คณิต ณ นคร, 2549)

พนักงานอัยการก็สามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 23 เสนอต่ออัยการสูงสุดให้สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทุกข้อหรือในบางข้อ กรณีที่มีการฟ้องคดีแล้วก็มีอำนาจออกคำสั่งถอนฟ้องได้ ซึ่งยังไม่ค่อยจะปรากฏให้เห็นชัดเจนจนทำให้ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อในการกระทำความผิดตามพื้นที่จังหวัดชายแดนถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกลงโทษสถานหนักในความผิด

ข้อหาร้ายแรง เช่น นำเข้าหรือส่งออกในปริมาณเพียงเล็กน้อย เช่น ในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ ซึ่งมีผู้ต้องขังเด็ดขาดคดียาเสพติดถูกลงโทษจำคุก 20 ปีถึงตลอดชีวิตมากถึงร้อยละ 38.76 ในขณะที่ตัวการหรือผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังยังไม่ถูกจับกุม แต่บังคับใช้ผู้อื่นเป็นเหยื่อด้วย ค่าจ้างเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับมูลค่ายาเสพติดเพื่อให้กระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติต่อไปไม่จบสิ้นในขณะที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อต้องถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกลงโทษสถานหนักจำนวนเพิ่มขึ้น

2.1.3 ขั้นตอนการพิจารณาของศาล การพิจารณาของศาล ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุดอีกขั้นตอนหนึ่ง ที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ทุกฝ่ายต่างมุ่งหวังที่จะได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในขั้นพิจารณาพิพากษาคดีเป็นกระบวนการที่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการตรวจสอบความจริงและพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งมี 2 ขั้นตอน คือ

2.1.3.1 การตรวจสอบความจริงก่อนการประทับฟ้องว่ามี การดำเนินการครบถ้วน ถูกต้องทุกขั้นตอนหรือไม่ เช่น การจับกุม การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง เป็นต้น

2.1.3.2 การตรวจสอบความจริงขั้นพิจารณาพิพากษา เพื่อที่จะตรวจสอบความจริงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งในศาสตร์ว่าด้วยมาตรการบังคับในทางอาญา คำพิพากษาจะต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ใน 3 มิติ ได้แก่ อดีต ปัจจุบัน และในอนาคต กล่าวคือผู้พิพากษาจะต้องเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ประวัติบุคคลของจำเลยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อเท็จจริงและพฤติกรรมในการกระทำความผิดโดยละเอียด

อนาคตของจำเลยหลังจากผ่านพ้นการบังคับใช้มาตรการบังคับทางอาญาว่าเข้าจะมีความรับผิดชอบต่อสังคมระดับใด อย่างไร คำพิพากษาของศาลจึงเป็นหัวใจสำคัญและเป็นสิ่งที่แสดงผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และการแก้ไขพัฒนาผู้กระทำความผิดให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้หญิง ซึ่งมีความละเอียดอ่อนทางเพศ (Gender Perspective) สูงกว่าผู้ชาย เพื่อให้สามารถใช้มาตรการบังคับทางอาญาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล (Individualization of Punishment) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิพากษาที่จะต้องทำการตรวจสอบค้นหาความจริงเกี่ยวกับจำเลยที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในทุกมิติ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ว่า “ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิจารณาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” และในมาตรา 228 บัญญัติว่า “ระหว่างพิจารณาโดยผลการ

หรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้” (คณิต ณ นคร, 2549)

จากข้อเท็จจริงในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับพยานหลักฐานมีใช้น้อย เพราะบางคดีพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนคดีเป็นพยานหลักฐานที่อาจเกิดจากการจงใจ การให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือเกิดจากการกระทำที่มีขอบ อันเป็นการขัดต่อทบทวนคดีแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 แต่ในชั้นฟ้องคดีหรือพิจารณาพิพากษาก็ได้มีการตรวจสอบอย่างจริงจัง

เพื่อที่จะเลี่ยงมาตรการคุมขังต่อผู้หญิงที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด ตั้งแต่การดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้น และอยู่ในวิสัยที่ศาลจะพิจารณาใช้ดุลพินิจให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลได้ ศาลอาจพิจารณานำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัย และการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 มาตรา 56 หรือการคุมขังในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 และ มาตรา 89/2 มาใช้บังคับให้เหมาะสมกับพฤติกรรมแห่งการกระทำความผิดของผู้ต้องขังหญิง เพื่อหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวหรือคุมขังในเรือนจำ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมแห่งการกระทำความผิด ประวัติ ความประพฤติสติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพของผู้ต้องหา หรือจำเลยที่เป็นหญิง ก็จะสามารถลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำและเป็นผลดีต่อหญิงที่จะได้รับการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดกรุงเทพฯ อีกด้วย

2.2 การไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นทางเลือกใหม่ เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา (criminal offences) และมีผลใช้บังคับอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน โดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลง แต่เนื่องจากในปัจจุบันปัญหายาเสพติดเปลี่ยนแปลงและมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรง และสลับซับซ้อนมีมากกว่าเดิม การใช้มาตรการกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาจึงไม่เหมาะสมต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างยิ่งกับกลุ่มผู้กระทำความผิดเล็กน้อย และผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากกลุ่มอื่น คือ ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงที่จะต้องพิจารณากำหนดมาตรการทางเลือกขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะราย ซึ่งได้แก่มาตรการอื่นๆ เช่น มาตรการลดทอนการเป็นความผิดทางอาญา (Decriminalization) มาตรการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) ออกจากกระบวนการยุติธรรม

มาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) การลดทอนความผิดและโทษทางอาญา (Depenalization) อย่างไรก็ตามมาตรการต่างๆดังกล่าวข้างต้น ยังมิได้มีการนำมาตราไว้ในกฎหมายไทยเป็นการเฉพาะ ทำให้ผู้หญิงที่กระทำความผิดขาดโอกาสที่จะได้รับการบังคับใช้มาตรการที่มีใช้การคุมขัง (Non-Custodial Measures) ซึ่งเป็น

ทางเลือกที่เหมาะสมกว่าจึงต้องถูกลบโทษจำคุกหรือถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก ดังเช่นปัจจุบัน (กอบกุล จันทวโร และคณะ, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทำให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติต่อผู้หญิง ซึ่งเป็นผู้กระทำผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ โดยการปรับปรุงมาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่และการออกกฎหมายในมาตรการใหม่ ปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ผู้กระทำผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ

ผู้หญิง	
การใช้มาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่	การเพิ่มมาตรการใหม่
1. การตรวจสอบค้นหาความจริง (Examination principle) 2 ประการ 1.1 ข้อเท็จจริงของการกระทำความผิด 1.2 ข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิง 2. การดำเนินการในชั้นสอบสวนฟ้องร้องชั้นพิจารณาพิพากษา และชั้นบังคับโทษ	1. มาตรการลดทอนการเป็นความผิดทางอาญา (Decriminalization) 2. มาตรการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) ออกจากกระบวนการยุติธรรม 3. มาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) 4. การลดทอนความผิดและโทษทางอาญา (Depenalization)

จากตารางข้อมูลฝั่งซ้ายมือแสดงถึงกฎหมายที่มีอยู่แล้วแต่ต้องการให้นำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้หญิง ฝั่งขวามือเป็นมาตรการใหม่ที่ต้องนำมาใช้เพิ่มขึ้นใน 4 หลักการที่สำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

มูลที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มีวิกฤตผู้ต้องขังล้นเรือนจำในประเทศไทย คือ การนำมาตรการลงโทษทางอาญามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด โดยไม่ใช่ทางเลือกอย่างอื่น เนื่องจากนโยบายบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา ซึ่งในความเป็นจริงนั้น การบังคับใช้กฎหมายมิได้ปิดกั้นเสียทีเดียว หากจะมีการบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดร่วมกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่พอจะมีทางเลือกที่มีต้องให้การคุมขัง แต่ยังไม่มีความตระหนัก และนำมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง เว้นแต่ในบางกรณีที่ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายก็อาจต้องมีการพัฒนามาตรการทางกฎหมายในโอกาสต่อไป จากสาเหตุของการนำไปสู่การถูกบังคับโทษของผู้หญิงนี้

คณะผู้ศึกษาได้วิเคราะห์และปรับใช้กับการไปประชุมกลุ่มเจาะจงกับผู้เชี่ยวชาญที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และจากข้อกฎหมายต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เมื่อวิเคราะห์สังเคราะห์แล้วเห็นว่า เนื่องจากยังคงมีผู้หญิงที่ลงโทษจำคุกในคดียาเสพติดอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมากที่มีเหตุผลเชื่อได้ว่าควรจะได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดีให้มากที่สุดจึงเสนอแนะในส่วนนี้เพื่อนำไปสู่การดำเนินการจำแนกลักษณะการกระทำของผู้หญิงที่ต้องโทษจำคุกดังกล่าวได้ 3 กลุ่มดังต่อไปนี้ 1) กลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่ต้องเข้ารับการบังคับโทษจำคุกเพราะความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม โดยพบว่า “ข้อเท็จจริง” ในคดีที่ตัดสินลงโทษไม่ตรงกับ “ความจริง” เสนอให้มีการตั้งกรรมการคัดกรองผู้หญิงกลุ่มนี้ เพื่อนำไปสู่การเสนอเรื่องขอพระราชทานอภัยโทษต่อไป เนื่องจากผู้หญิงกลุ่มนี้สันนิษฐานได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์แต่ต้องมาติดคุกเพราะความผิดพลาดหรือความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม จึงต้องการการแก้ไขช่วยเหลือและเยียวยาอย่างเร่งด่วนมากที่สุด งานวิจัยเสนอแนวทางคือ 1.1) ทำการทบทวน (review process) กระบวนการยุติธรรมย้อนหลัง กล่าวคือ เริ่มจาก ข้อมูลบุคคลผู้หญิง ข้อมูลบุคคลของงานราชทัณฑ์ คำพิพากษาของศาลฎีกา คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ คำพิพากษาของศาลชั้นต้น คำฟ้องอัยการ รายงานการสอบสวน บันทึกการจับกุม ตามลำดับ 1.2) ตั้งคณะกรรมการพิจารณาจากหน่วยต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมและจากนักวิชาการและองค์กรอื่นๆ เพื่อทำหน้าที่ตามข้อ 1) 1.3) เสนอรายงานตามขั้นตอนเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษ 2) กลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่ทำผิดเพราะความยากจน ประมาท พลังเพลอ พบว่าผู้หญิงกลุ่มนี้ไม่ได้มี “ความชั่ว” เทาเทียมกันกับ “อาชญากร” แม้ว่าพฤติกรรมอาจจะครบองค์ประกอบความผิดทางอาญาแล้วก็ตาม แต่การใช้ดุลพินิจในการลงโทษของศาลไทยยึดติดกับ “บัญชีอัตราโทษ” หรือที่เรียกว่า “ยี่ต็อก” คนสองลักษณะนี้มีความชั่วต่างกันแต่ต้องมารับโทษในระดับเดียวกัน ซึ่งผิดกับหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of Punishment) หลักการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับการกระทำ และหลักนิติธรรม ในกลุ่มนี้คณะผู้วิจัยเสนอให้มีการพักการลงโทษหรือการพักการลงโทษพิเศษ เพื่อให้สามารถออกมาดำรงชีวิตได้ก่อนกำหนดอัตราโทษตามคำพิพากษา โดยเน้นให้มีการติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตภายหลังการพ้นโทษ 3) กลุ่มที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานะ “อาชญากร” กลุ่มนี้เมื่อคัดกรองแล้วจะพบว่าเป็นอาชญากรอาชีพ เสนอแนะให้ทำแผนบังคับโทษรายบุคคล เพื่อให้เกิดการแก้ไขปรับพฤติกรรมสั้ยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และแนวคิดแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีและถูกต้องตามกฎหมาย ตามทำนองครองธรรมต่อไป ทั้งนี้กระบวนการให้เป็นไปตามแนวทางของการบังคับโทษตามปกติ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้หญิงที่พ้นจากการบังคับโทษจำคุกออกสู่สังคมแล้ว จากการศึกษาในภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังหญิง และจากการศึกษาข้อมูลโดยรวมของผู้ต้องขังทั่วไป พบว่าผู้หญิงที่ต้องถูกบังคับโทษจำคุกมีฐานะยากจน ขาดโอกาส ขาดความรู้ และที่สำคัญที่พบจากการสัมภาษณ์คือส่วนใหญ่มีอาชีพ “เกษตรกรรม” การมากระทำความผิดส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจาก การไม่ประสบ

ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงหักเหมาทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะต่างๆ จนต้องถูกบังคับโทษจำคุกตามคำพิพากษา ดังนั้น การดำรงอยู่ได้ของชีวิตของหญิงและครอบครัวของเขายหลังการปล่อยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำอย่างยั่งยืน ภายหลังการปล่อยตัวของผู้ต้องขังหญิงออกจากเรือนจำจึงต้องมีมาตรการในการช่วยเหลือดูแลการดำรงชีวิต อาชีพ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาด้านต่างๆ ภายหลังการปล่อยตัว มาตรการดูแลภายหลังการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ (Crime Prevention) เป็นมาตรการที่พบในประเทศต่างๆ เช่น ญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฯลฯ ซึ่งประสบความสำเร็จมาก โดยอาศัยหลัก “ให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกัน” เพื่อร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้หญิงและสังคม ภาคประชาสังคม ธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้น จุดเปลี่ยนที่สำคัญคือต้องทำให้เกิดความร่วมมือขององค์กรธุรกิจเอกชนด้านการเกษตร ที่ร่วมมือกับภาครัฐและผู้หญิงที่พ้นโทษ ในการให้การสนับสนุนด้านทุนในลักษณะต่างๆ ความรู้ทางการเกษตรที่ถูกต้อง และช่วยดูแลหรือรับผลผลิตทางการเกษตรที่จะทำได้นั้นนำออกจำหน่ายด้วย ก็จะเป็นการสร้างโอกาสในการดำรงชีวิตของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงให้อยู่ได้เป็นอย่างดี ให้เขาสามารถมีชีวิตที่มีคุณค่า มีงานทำตามรูปแบบเดิมของเขาแต่ดีกว่า มีรายได้ที่เพียงพอ และพอเพียง สามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างถาวร เปลี่ยนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กอบกุล จันทวโร และคณะ. (2558). มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดฯ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- คณิต ณ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2555). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2559). โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดการบังคับโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับการวินิจฉัยการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กรณีศึกษาผู้ต้องขังหญิง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. (2556). ทางเลือกใหม่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดและการป้องกันอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ.

B. R. Aune. (1990). aritime drug tra cking: An Underrated Problem. London: School of Economics and Politics Science.

Bernd-Dieter Meier. (2009). Strafrechtliche Sanktionen 3 Auflage. Berlin Germany: Springer.

Klaus Malek. (2015). Betäubungsmittelstrafrecht. 4 Auflage. Freiburg: C.H. BECK.

United Nations. (1998). Commentary on the United Nations Convention against Illicit Traffic. In Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. United Nations Publication.

การแปรรูปเรือนจำเพื่อการสร้างอาชีพผู้ต้องโทษและภายหลังพ้นโทษ*

PRISON PRIVATIZATION TO CREATE CAREERS FOR PRISONERS AND AFTER THEIR ACQUITTAL

กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์

Krisda Saengcharoensap

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: krisda.s@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

เรื่องการพัฒนาอาชีพผู้ต้องขัง ศักยภาพของเรือนจำทัณฑสถานมีข้อจำกัด ทั้งในด้านการรู้ในการฝึกอบรม ต้นทุนที่เป็นเงิน และการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ งานวิจัยจึงมุ่งศึกษาถึง 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแปรรูปงานราชทัณฑ์เพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษบนฐานความร่วมมือกับภาคเอกชนในประเทศไทย 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบโครงสร้างองค์กรใหม่และกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษที่เหมาะสมกับงานบังคับโทษ (New Model) และมีผลต่อการลดความแออัดผู้ต้องขังในเรือนจำแบบยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDG) ด้วยการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยในทางเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศได้แก่ สิ่งคโปร์และญี่ปุ่น ในการศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่าการสร้างอาชีพหรือการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้ต้องขังมีอาชีพได้จริง ต้องกระทำโดยมีอาชีพที่มีทั้งความรู้และประสบการณ์ ซึ่งอยู่กับผู้ประกอบการหรือนักธุรกิจภายนอกเรือนจำ เรือนจำและทัณฑสถานไม่สามารถทำได้ แนวทางในหลายประเทศได้มีการบูรณาการความร่วมมือกันในการสร้างอาชีพให้ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษด้วยการแปรรูปเรือนจำทัณฑสถานให้มีลักษณะเป็นนิติบุคคลในทางธุรกิจรูปแบบต่างๆ ตามประเภทและชนิดของธุรกิจ ซึ่งอาจมีลักษณะที่เป็นระบบนิคมอุตสาหกรรมก็มี ส่งผลให้ผู้ต้องขังสามารถสร้างรายได้และมีเงินออมส่วนตัว และเมื่อพ้นโทษแล้วยังอาจทำงานต่อไปได้อีก จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการกำหนดนโยบายในการทำความร่วมมือสร้างองค์กรใหม่ร่วมกันระหว่างเรือนจำและทัณฑสถาน ที่มีแรงงานผู้ต้องขังกับเจ้าของกิจการหรือธุรกิจต่างๆ เพื่อการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับผู้ต้องขัง เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ความรู้ และสร้างโอกาสการมีชีวิตใหม่

คำสำคัญ: การแปรรูปเรือนจำ, การสร้างอาชีพ, ผู้ต้องโทษและผู้พ้นโทษ

Abstract

On the career development of inmates, the potential of a correctional facility is limited. both in terms of knowledge in training monetary cost and sales to generate income. The research aims to study 1) To study and analyze the privatization of correctional work in order to prepare for the release of criminal offenders and to have a career after punishment based on cooperation with the private sector in Thailand. 2) To present a new organizational structure and preparation process before releasing criminals and having a career after acquittal that are suitable for the work of compulsion and have an effect on reducing congestion of prisoners in prisons. Sustainable Development Goals (SDG). With research methodology in both domestic and international documents, including Singapore and Japan in this study. The results of the study found that creating a career or transferring knowledge to enable inmates to have a real career. Must be done by a professional who has both knowledge and experience. who are with entrepreneurs or businessmen outside the prison Prisons and correctional institutions cannot do this. The approach in many countries has integrated cooperation in creating careers for inmates and acquitted by privatizing prisons and penitentiaries into legal entities in various forms of business. by type and type of business which may look like an industrial estate system As a result, inmates can earn money and have personal savings. and when the sentence is released, it may continue to work Therefore, it is suggested that a policy be formulated to create a new organization jointly between prisons and correctional institutions. with inmates labor with business owners or businesses for creating jobs and generating income for inmates To solve poverty, knowledge and create new opportunities for a better life.

Keywords: Prison Privatization, Career Building, Prisoners and Acquitted

บทนำ

ภาวะผู้ต้องขัง “แออัดล้นเรือนจำต่อเนื่องยาวนาน” เกิดขึ้นกับประเทศไทย ส่งผลต่อการทำให้เรือนจำเป็นพื้นที่ทำความรู้จักและขยายตัวขององค์กรอาชญากรรมและการกระทำความผิดซ้ำมาต่อเนื่องยาวนาน โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีมากถึงประมาณร้อยละ 80 ของนักโทษทั้งหมด (ธานี วรภัทร์, 2562) ที่มีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจ ความยากจน ทักษะชีวิต อารมณ์ความรู้สึก การเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อปล่อยและ

การดูแลภายหลังการปล่อยจึงเป็นเรื่องสำคัญที่รอการแก้ไข สถิติจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2517 ถึง 2562 ปรากฏตามภาพกราฟเส้นดังต่อไปนี้

จำนวนสถิติผู้ต้องขังในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ถึง 2562

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนสถิติผู้ต้องขังในประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2562

จากกราฟข้างต้นนับตั้งแต่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ประกาศใช้ ในช่วงปี 2545 ถึง 2546 ปริมาณคดีและปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้ลดลงไปมาก เพราะมีการบังคับบำบัด อันเป็นการนำประชากรกลุ่มเสพติดที่จะต้องถูกพิพากษาคดีออกไปเพื่อเข้าสู่ระบบแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการแก้ไขฟื้นฟูมิได้กระทำโดยผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ “หลักการทางการแพทย์และสาธารณสุข” แต่ใช้การเข้าไปควบคุมไว้ในค่าย จึงทำได้เพียงผู้เสพติดยาเสพติดได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้น ในปี 2547 เป็นต้นมา ผู้เสพติดที่เข้าระบบการฟื้นฟูใน 2 ปีที่ผ่านมา เมื่อเขากลับบ้านกลับสู่สภาพแวดล้อมเดิมอย่างขาดการบำบัดรักษาอย่างถูกต้อง ก็กลับมาเสพติดอีกครั้ง ซึ่งเข้ามารวมกับผู้เสพติดใหม่ๆ เพราะรู้จักกลุ่มผู้เสพติดมากขึ้น จึงส่งผลทำให้ปริมาณคดีเพิ่มขึ้นและปริมาณผู้ต้องขังก็เพิ่มขึ้นตามมา และเพิ่มขึ้นต่อๆ กันมาอย่างไม่หยุดยั้งในอัตราก้าวหน้าจนถึงปัจจุบัน การกระทำความผิดซ้ำซ้อน ซ้ำแล้วซ้ำเล่าเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ธานีวรภัทร์, 2562) สำหรับในปี 2561 ถึง 2562 จำนวนลดลงเนื่องจากมีการพระราชทานอภัยโทษในโอกาสต่าง ๆ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของกระบวนการและวิธีการบังคับโทษจำคุกอย่างชัดเจนและปัจจัยในเชิงการบริหารงานของภาครัฐในทางนโยบายและองค์กร

การจัดการ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าองค์กรของรัฐโครงสร้างและการบริหารงานไม่เหมาะสมกับการบริหารจัดการกับสังคมยุคใหม่ในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษ ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันเป็นเป้าหมายของงานเรา จึงเห็นการแปรรูปองค์กรเกิดขึ้นมาก เช่น การไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการร่วมทุนและร่วมองค์ความรู้ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน การแปรรูปในประเทศไทยเคยใช้กับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นหน่วยงานราชการไปให้เอกชนดำเนินการทั้งหน่วยงานหรือมีส่วนร่วมดำเนินการในฐานะหุ้นส่วน (พิมล ศรีวิกรม์, 2541)

ดังนั้นเมื่อกลับมาพิจารณาบทบาทของ “งานราชทัณฑ์” เป็นบทบาทของการใช้อำนาจปกครองของรัฐ เป็นการลงโทษรูปแบบในอดีตที่รองรับกระบวนการยุติธรรมเป็นหลัก ทั้งโครงสร้างเรือนจำและวัฒนธรรมองค์กรของผู้ปฏิบัติงาน ที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษแบบโบราณ คือ เน้นการแก้แค้นทดแทน ช่มชู้ และตัดโอกาสการทำความผิด ของผู้กระทำผิด ซึ่งตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 “ผู้ต้องขัง หมายความว่า รวมถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝาก” ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของงานราชทัณฑ์ หากแต่ปัจจุบันความคิดเดิมเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างกลับหัวกลับหาง ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นเสรีประชาธิปไตย ได้ให้ความสำคัญกับความเป็น “มนุษย์” ความเป็น “พลเมือง” เป้าหมายของการลงโทษจำคุกจึงเปลี่ยนเป็นการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เพื่อการมีชีวิตใหม่อีกครั้ง ตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ ที่มุ่งให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้อีกครั้ง โดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้กลับมาเป็นพลเมืองดีของประเทศอีกครั้ง ด้วยการมีหลักประกันของการมีอาชีพของนักโทษหรือผู้พ้นโทษ เพื่อการดำรงชีวิตใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแปรรูปงานราชทัณฑ์เพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษบนฐานความร่วมมือกับภาคเอกชนในประเทศไทย
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบโครงสร้างองค์กรใหม่และกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษที่เหมาะสมกับงานบังคับโทษ (New Model) และมีผลต่อการลดความแออัดผู้ต้องขังในเรือนจำแบบยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDG)

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากงานวิจัยที่มีมาก่อน ตำรา หนังสือ บทความเอกสารต่างๆ สถิติ และข้อมูลออนไลน์ ข้อมูลต่างประเทศได้แก่ สิงคโปร์ และ

ญี่ปุ่น เกี่ยวกับการแปรรูปองค์กร และงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ด้านอาชีพให้ผู้ต้องขัง

การศึกษาภาคสนามโดยการศึกษาดูงานในเรือนจำต่าง ๆ ตลอดทั้งการขอความเห็นกับเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขังและภาคเอกชนที่นำความรู้ให้คำแนะนำอาชีพให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแปรรูปงานราชทัณฑ์เพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษบนฐานความร่วมมือกับภาคเอกชนในประเทศไทย ปรากฏผลการศึกษาว่างานราชทัณฑ์โดยเฉพาะเรือนจำทัณฑสถานกว่าหนึ่งร้อยแห่ง กว่า 100 ปีที่ผ่านมา พบว่าไม่มีศักยภาพในการสร้างอาชีพให้ผู้ต้องขังเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษ ได้อย่างแท้จริงด้วยเหตุปัจจัยคือ 1) เป็นหน่วยงานราชการหน่วยหนึ่งที่ทำหน้าที่จำคุกผู้กระทำความผิดเป็นเป้าหมายหลัก 2) ขาดองค์ความรู้ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชีพที่มีลักษณะหลากหลายวิทยาการ 3) บุคลากรไม่มีฐานการสร้างงานการทำงานธุรกิจ การสร้างผลผลิต และงานด้านการตลาด การวางแผนธุรกิจ การที่รัฐจะยินยอมปล่อยให้เรือนจำสร้างอาชีพให้ผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ในความเป็นจริง จากการศึกษาข้อมูลของประเทศญี่ปุ่น และสิงคโปร์ พบว่ามีการใช้ระบบการร่วมมือกันของภาครัฐและภาคเอกชน ในมิติของการลงทุนร่วมกัน กล่าวคือ รัฐมีแรงงาน สถานที่ เอกชนมีเงินทุน มีองค์ความรู้ด้านอาชีพ การตลาด จึงเกิดรูปแบบขององค์กรใหม่ เช่น เป็นนิคมอุตสาหกรรมแบบญี่ปุ่น หรือเป็นมูลนิธิ หรือหน่วยงานกึ่งรัฐกึ่งเอกชนแบบสิงคโปร์ ซึ่งนอกเหนือจากนั้นอาจเป็นการร่วมมือกันในรูปแบบอื่นๆ ได้อีกหลายแบบเพื่อความเหมาะสมกับลักษณะของงานที่จะเกิดขึ้น (ธานี วรภัทร์, 2563)

องค์กรการบังคับโทษในยุคนี้มีความจำเป็นต้องที่จะต้องแปรรูปให้ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและตอบสนองต่อเป้าหมายของการบังคับโทษสมัยใหม่ดังกล่าว เช่น เป็นรัฐวิสาหกิจ หรือนิติบุคคลอื่น ๆ เช่น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วน เป็นต้น โดยรัฐเข้าถือหุ้นในสัดส่วนร้อยละ 51 ภาครัฐยังคงมีอำนาจกำกับดูแลอยู่แต่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กร มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน และใช้ความสามารถของภาคเอกชนที่ทันสมัยในวิทยาการ และการผลิตการอุตสาหกรรมเข้ามาสร้างงานสร้างรายได้ สร้างวิถีชีวิตใหม่ให้กับผู้ต้องขัง เริ่มตั้งแต่ขณะยังรับโทษอยู่ในเรือนจำที่เรียกว่า “การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย” อย่างมีภาวะวิสัย และเชื่อมต่อไปถึงการดูแลด้านอาชีพ รายได้ ในภายหลังจากการปล่อยตัวสู่สังคมไปแล้วด้วย

ในการแปรรูปองค์กรการบังคับโทษจำคุกจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนในการกิจให้เป็นไปตาม “หลักความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชน” ในการให้ภาคธุรกิจเข้ามาถือหุ้นและร่วมลงทุนและการผลิตสินค้ากับภาครัฐ อันจะตอบสนองต่อ “หลักเตรียมความพร้อมก่อน

ปล่อยและการดูแลภายหลังพ้นโทษที่ถือว่าเป็นเรื่องเดียวกัน” อันเป็นสิ่งสำคัญสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกสมัยใหม่ตามที่กล่าวมาแล้ว คือ กระบวนการบังคับโทษให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก ที่ประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้โดยปราศจากความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น การแปรรูปจึงเป็นการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดมีองค์กรใหม่ขึ้นที่มีลักษณะตามความประสงค์ของการแปรรูป เป็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร (อนุศักดิ์ ฉันทไพศาล, 2563) เพื่อการฝึกงานและการทำงานจริงของผู้ต้องขัง สร้างรายได้และเงินออมได้ในระหว่างต้องโทษ อีกทั้งเมื่อพ้นโทษแล้วก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ยังสามารถทำงานในองค์กรธุรกิจดังกล่าวนั้นต่อไปได้อีก โดยเปลี่ยนสถานะจากผู้ต้องขังเป็นลูกจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบโครงสร้างองค์กรใหม่และกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษที่เหมาะสมกับงานบังคับโทษ (New Model) และมีผลต่อการลดความแออัดผู้ต้องขังในเรือนจำแบบยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDG)

การเพิ่มทักษะจัดให้ผู้กระทำความผิดมีการอบรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มความสามารถในการจ้างงานของพวกเขาในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับกรกลับคืนสู่ความสำเร็จ การฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ได้แก่ การรู้หนังสือ การจ้างงานอุตสาหกรรม ปลุกฝังวัฒนธรรมของการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้กระทำความผิดและอำนวยความสะดวกเขาถึงลงไป ในชุมชนภายหลังการปล่อย ยกตัวอย่างบางส่วนของกรฝึกอบรมได้แก่ การปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง การใช้ความสามารถทางอารมณ์เพื่อจัดการตนเองในที่ทำงาน การพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล การสื่อสารและเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน ทักษะเหล่านี้สามารถถ่ายโอนไปยังการจ้างงานของโลกภายนอกได้ง่าย เนื่องจากสามารถนำไปใช้กับงานที่หลากหลายได้ (Yellow Ribbon Sg, 2020)

ความร่วมมือในการเตรียมผู้กระทำความผิดให้เข้าทำงานโดยการเข้าร่วมกับพวกเขาในเส้นทางอาชีพระยะยาวและเป้าหมายการพัฒนาเพื่อให้พวกเขาสามารถปรับตัวและเจริญเติบโตในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การอำนวยความสะดวกในอาชีพ การฝึกอบรมทักษะสำหรับผู้กระทำความผิดเสริมศักยภาพด้านอาชีพเพื่อให้แน่ใจว่าผู้กระทำความผิดจะเริ่มต้นอาชีพที่ถูกต้อง ดำเนินการโดยชุดการประเมินผลการตรวจสอบงานที่ผ่านการตรวจสอบและการฝึกอาชีพเพื่อช่วยผู้กระทำความผิด เป็นแผนอาชีพส่วนบุคคล ที่เน้นพัฒนาความตระหนักในจุดแข็งของตนเองให้มากขึ้น ทำความเข้าใจกับอาชีพที่เหมาะสมสำหรับพวกเขาและความท้าทายในการทำงานที่อาจเกิดขึ้น เมื่อได้ข้อมูลชัดเจน จากนั้นจะจับคู่ผู้กระทำความผิดกับงานที่งานที่เหมาะสมระหว่างความต้องการและความต้องการของงานที่มีอยู่ จากนั้นนายจ้างได้รับเชิญให้เข้าร่วมแบบฝึกหัดการจัดตำแหน่งในเรือนจำซึ่งดำเนินการ

สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ระบบขององค์กรใหม่เป็นกระบวนการเดินทางของผู้กระทำความผิดไปสู่การรวมตัวใหม่ที่ประสบความสำเร็จในการมีส่วนร่วม กับหลายฝ่ายที่กำหนดเป้าหมาย เพื่อระดมคนภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จโดยรวมมากขึ้น มุ่งมั่นที่จะสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานบริการสังคมหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ความสัมพันธ์กับนายจ้าง การสนับสนุนจากนายจ้างสำหรับผู้กระทำความผิดในแรงงานเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการจ้างงานของผู้ต้องขัง (Yellow Ribbon Sg, 2020)

สำหรับประเทศไทย ได้มีความร่วมมือกันของภาครัฐกับภาคเอกชนในการจัดทำ นิคมอุตสาหกรรมเรือนจำ มานานแล้ว เพื่อดำเนินการผลิต (Production) การฝึกวิชาชีพ (Vocational Training) และงานบำรุงรักษา (maintenance work) ให้ผู้ต้องโทษอย่างครบวงจรมี 2 แบบ คือรัฐเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบและสิ่งจำเป็นต่างๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน และจัดการเรื่องการตลาดให้ กับรัฐให้เอกชนเข้าทำสัญญา เป็นผู้จัดหาวัตถุดิบและสิ่งจำเป็นในการผลิต การจ่ายค่าแรงงานต้องจ่ายให้รัฐ (UNAFEI, 2019)

รูปแบบโครงสร้างองค์กรใหม่จึงอาจเป็น องค์กรแบบรัฐวิสาหกิจ มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัทจำกัด บริษัทร่วมค้า เป็นต้น ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของประเภทกิจการ ประเภทงาน ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ที่มีปัจจัยแตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแปรรูปงานราชทัณฑ์เพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษบนฐานความร่วมมือกับภาคเอกชนในประเทศไทย

การเพิ่มศักยภาพของผู้ที่กระทำผิด จะช่วยให้เขาได้พัฒนาทักษะการได้มาและการเติบโตในอาชีพ จากหน่วยงานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลของรัฐ แปรรูปออกมาเป็นองค์กร รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การมหาชน หรือแม้แต่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ตามกฎหมายเอกชนก็สามารถเลือกกระทำได้ เพื่อการช่วยเหลือผู้ต้องขังและอดีตผู้กระทำความผิดในการสร้างชีวิตของพวกเขาและลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำผ่านทักษะและการพัฒนาอาชีพในระยะยาวด้วยเครือข่ายการสนับสนุน Aftercare ที่มีประสิทธิภาพ ดังที่ได้ปรากฏขึ้นแล้วคือ Yellow Ribbon sg Beyond Second Chances ในประเทศสิงคโปร์ องค์กรการบังคับโทษจึงต้องแปรรูปให้เหมาะกับยุคสมัยและเป้าหมายของการบังคับโทษ เช่น เป็นรัฐวิสาหกิจ หรือ นิติบุคคลอื่น ๆ เช่น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วน เป็นต้น โดยรัฐถือหุ้น สัดส่วนร้อยละ 51 ภาครัฐยังคงกำกับอยู่แต่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กร มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน และใช้ความสามารถของภาคเอกชนที่ทันสมัยในวิทยาการและการผลิตการอุตสาหกรรมเข้ามา สร้างงานสร้างรายได้ สร้างวิถีชีวิตใหม่ให้กับผู้ต้องขัง ตั้งแต่ยังรับโทษอยู่ในเรือนจำที่เรียกว่า “การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย” อย่างมี

ภาวะวิสัย การแปรรูปการบังคับโทษจำคุก จะทำให้เป็นไปตาม “หลักความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชน”

การแปรรูป คือ การเพิ่มองค์กรในรูปแบบต่างๆ ที่แตกต่างจากองค์กรของรัฐ โดยรัฐเข้าถือหุ้นและร่วมบริหารจัดการภายใต้วัตถุประสงค์ที่กำหนด เช่น องค์กรประเภทรัฐวิสาหกิจ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด เป็นต้น เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ชัดเจน ในองค์การและการจัดการสมัยใหม่ (อนุศักดิ์ ฉันทพิศาล, 2563) ในกรณีนี้ต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ คือ การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน การลงโทษเพื่อการข่มขู่ การลงโทษเพื่อการตัดโอกาส และการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งการแปรรูปองค์กรก็ยังคงต้องรักษาไว้ในระดับที่เหมาะสมกับยุคสมัยและสถานะของผู้ต้องขังตามกฎหมาย ในขณะที่วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ (สมัยใหม่) คือ การทำให้ผู้กระทำความผิดมีความสามารถในการดำรงชีวิตใหม่ได้โดยปราศจากความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งสองวัตถุประสงค์เมื่อนำมาประยุกต์ในปัจจุบันก็จะทำให้เกิดองค์การการสร้างอาชีพ รายได้ให้กับผู้ต้องขังและอาชีพภายหลังการพ้นโทษ (คณะนิติศาสตร์, 2554)

หลักการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและชุมชน คือ การร่วมมือกันในกิจกรรมที่มีเป้าหมายเดียวกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในลักษณะต่างๆ เช่น การถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจ ในบริษัทจำกัด ในสหกรณ์ หรือการมีมูลนิธิ เป็นต้น ประกอบกับ หลักผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางของความเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้จริง เพราะเป็นการบังคับโทษจำคุกที่มีเป้าหมายเพื่อการแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมและมีคุณภาพทางความคิดและโอกาสในการดำรงชีวิตที่ดีต่อไปได้ ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ผลที่เราต้องการคือ “การพยายามเปลี่ยนแปลง” เขาก่อนกลับสู่สังคม อะไรเป็นจุดเปลี่ยนของคนๆ นั้น ซึ่งแต่ละคนมีไม่เหมือนกัน ผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบังคับโทษจำคุก ผู้ต้องขังจึงเป็น “ศูนย์กลาง” ที่รอการแก้ไขอย่างมีภาวะวิสัย การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย กิจกรรมและกระบวนการในการเสริมทักษะด้านต่างๆ ให้กับผู้ต้องโทษ เพื่อความพร้อมในการจะพ้นโทษและกลับสู่สังคม การดูแลภายหลังการปล่อย การให้ความช่วยเหลือภายหลังพ้นโทษจำคุกไปแล้ว After Care เป็นงานในลักษณะสังคมสงเคราะห์ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือจัดหางาน เป็นต้น แนวความคิดในการบังคับโทษยุคใหม่ในการบูรณาการด้านอาชีพ ลดความแออัดยัดเยียดของผู้และการลดการกระทำความผิดซ้ำ (คณะนิติศาสตร์, 2554) จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการดำเนินการใหม่ ๆ ได้แก่

- 1.1 การสร้างองค์กรใหม่ให้เหมาะสมกับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย
- 1.2 สร้างการบังคับโทษด้านอาชีพ และการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย สร้างอาชีพและรายได้ในช่วงเวลาจำคุก
- 1.3 การรองรับผู้พ้นโทษและดูแลภายหลังงานปล่อย ซึ่งมี 3 ลักษณะ

1.3.1 การฟื้นฟูการทำงานต่อในองค์กรอาชีพที่สร้างขึ้นต่อไป ในฐานะพนักงานที่มีชีวิตใหม่ภายหลังพ้นโทษ (ผู้พ้นโทษสมัครใจทำงานกับองค์กรต่อไป)

1.3.2 ผู้พ้นโทษที่มีแผนธุรกิจ (Business plan) ด้วยทุนของตนเอง หรือจากผู้สนับสนุนแหล่งต่าง ๆ

1.3.3 ผู้พ้นโทษที่ประสงค์จะกลับภูมิลำเนาและหางานทำเอง

ผู้กระทำความผิดและผู้พ้นโทษเป็นประชากรเป็นกลุ่มที่ใหญ่มากและภาคสังคมต่างๆ ยังปฏิเสธการรับรอง การสร้างองค์กรใหม่ให้รองรับได้จะเป็นการช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีความก้าวหน้าต่อไปและไม่กลับไปทำผิดซ้ำอีก ซึ่งทำให้สังคมปลอดภัย ดังนั้น จุดประสงค์ขององค์กรที่แปรรูป คือ การช่วยผู้ต้องขังและอดีตผู้กระทำความผิดในการสร้างชีวิตของพวกเขาและลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำผ่านทักษะและการพัฒนาอาชีพในระยะยาวด้วยเครือข่ายการสนับสนุน Aftercare ที่มีประสิทธิภาพ

ในฐานะองค์กรที่เป็นผู้นำหน่วยงานที่คอยสนับสนุนความหวังในการให้อภัย การยอมรับและโอกาสครั้งที่สองสำหรับผู้กระทำความผิด เรามุ่งที่จะสร้างสังคมที่ปลอดภัยและครอบคลุมมากขึ้น เป็นการทำให้เกิดโอกาสครั้งที่สอง หากไม่มีโอกาสครั้งที่สอง ผู้ที่ถูกปล่อยตัวจะต้องออกจากคุกทางกายภาพ และพบว่าเขากำลังเข้าสู่เรือนจำทางสังคมเป็นครั้งต่อไป เพราะสังคมจะกีดกันผู้พ้นโทษออกจากอาชีพและพื้นที่ในสังคม ดังนั้นจึงไม่เพียงพอที่จะให้ผู้กระทำความผิดมีทักษะเท่านั้น เราต้องเสนออาชีพที่สามารถนำไปสู่อาชีพในระยะยาวเพียงพอที่เขาจะหลุดออกจากกลุ่มผู้กระทำความผิดเดิมและอดีตครอบครัวของเขาต้องยอมรับ เขากลับคืนและชุมชนต้องพร้อมที่จะรับเขาเข้าชุมชนอีกครั้ง (Yellow Ribbon Sg, 2020)

อย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดในอดีตไม่ได้เพียงได้โอกาสในครั้งที่สอง เมื่อพวกเขาสามารถมีอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้และตอบสนองครอบครัวและชุมชนได้อย่างดี จะเป็นบุคคลที่อยู่ร่วมกันกับชุมชนได้ บุคคลและองค์กรนายจ้างไม่เป็นเพียงการเสนอโอกาสครั้งที่สองเมื่อพวกเขาสามารถยอมรับอดีตของผู้กระทำความผิด การยอมรับดังกล่าวเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญให้กับผู้กระทำความผิดและความพยายามร่วมกันสร้างสังคมที่ปลอดภัย องค์กรใหม่จะทำให้อดีตผู้กระทำความผิดมีกำลังใจที่จะมองข้ามอดีตของตนและมองเห็นอนาคตของเขาเอง เป็นการกำหนดเส้นทางการเดินไปข้างหน้าของพวกเขาอย่างไม่โดดเดี่ยว (Yellow Ribbon Sg, 2020)

การสร้างนิคมอุตสาหกรรมเรือนจำ ในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้นแบบของการร่วมมือกันของภาคเอกชนและภาครัฐ เพื่อการสร้างรายได้และเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้ผู้ต้องโทษที่ได้ผลดี นอกจากนั้นองค์กรใหม่ยังทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ อีกด้วย เช่นการทำงานด้านการตลาด การสร้างแบรนด์สินค้าจนเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ (Kaiser, Gunther., 1984)

การเพิ่มทักษะ จัดให้ผู้กระทำความผิดมีการอบรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มความสามารถในการจ้างงานของพวกเขาในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่

ความสำเร็จ การฝึกอบรมทักษะต่างๆ ได้แก่ การรู้หนังสือ การจ้างงานอุตสาหกรรม ปลุกฝังวัฒนธรรมของการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้กระทำความผิดและอำนวยความสะดวกเข้าถึงลงในชุมชนภายหลังการปล่อย ยกตัวอย่างบางส่วนของกรฝึกอบรมได้แก่ การปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง การใช้ความสามารถทางอารมณ์เพื่อจัดการตนเองในที่ทำงาน การพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล การสื่อสารและเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน ทักษะเหล่านี้สามารถถ่ายโอนไปยังการจ้างงานของโลกภายนอกได้ง่าย เนื่องจากสามารถนำไปใช้กับงานที่หลากหลายได้

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบโครงสร้างองค์กรใหม่และกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาและการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษที่เหมาะสมกับงานบังคับโทษ (New Model) และมีผลต่อการลดความแออัดผู้ต้องขังในเรือนจำแบบยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDG) ระบบขององค์กรใหม่เป็นกระบวนการเดินทางของผู้กระทำความผิดไปสู่การรวมตัวใหม่ที่ประสบความสำเร็จในการมีส่วนร่วมที่กำหนดเป้าหมาย เพื่อระดมคนภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จโดยรวมมากขึ้น มุ่งมั่นที่จะสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานบริการสังคมหน่วยงานภาครัฐและบริษัทต่างๆ ความสัมพันธ์กับนายจ้าง การสนับสนุนจากนายจ้างสำหรับผู้กระทำความผิดในแรงงานเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการจ้างงานของผู้ต้องขัง

ตารางที่ 1 แสดงการคิดอย่างเป็นระบบของคร่อมแบบมหัพภาค (Macro system) ของกระบวนการคิดการบังคับโทษในรูปแบบใหม่ (New Model)

1 การแปรรูปคุก	2 หุ้นส่วน	3 เตรียมความพร้อม ก่อนปล่อย	4 ดูแลภายหลัง การปล่อย	5 การประเมินผล
1. จัดให้มีองค์กรใหม่ที่เหมาะสมกับการบังคับโทษและอาชีพผู้ต้องขัง 2. การปรับแก้กฎหมายรองรับ 3. ลดความแออัด เพราะมีการขยายเรือนจำจากงบประมาณของภาคเอกชน	1. ตามหลักความร่วมมือ 2. เอกชนถือหุ้นร้อยละ 49 3. งบประมาณเพิ่มเติมจากเอกชน 4. พื้นที่เรือนจำมากขึ้น	1. การอบรมทักษะต่าง ๆ 2. การทำงานจริงในเรือนจำ 3. รายได้ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน 4. ผู้ต้องโทษมีทุนใช้จ่ายส่วนตัวและช่วยเหลือครอบครัว	1. คนที่มีศักยภาพสามารถก้าวไปกับชีวิตใหม่เองได้ 2. คนที่สมัครใจสามารถทำงานต่อไปได้ตลอดไป 3. รับรองการสร้างรายได้ให้ผู้พ้นโทษ	1. รองรับการมีงานทำของผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ 2. ลดความแออัด 3. ลดค่าใช้จ่ายเรือนจำ 4. ลดการกระทำความผิดซ้ำ

การบูรณาการความร่วมมือของเรือนจำพัฒนสถานกับภาคธุรกิจเอกชนในพื้นที่สร้างโอกาสของทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ผู้ต้องขัง ได้ทักษะอาชีพ สร้างวินัย คุณค่ามูลค่าเพิ่มของการมีชีวิต มีสังคมการทำงาน ได้ค่าจ้างระหว่างทำงาน,สร้างทุนชีวิตใหม่,ส่งให้ครอบครัวใช้บางส่วน,ค่าใช้จ่ายในการติดคุก (ให้รัฐ)

2.2 นายจ้าง ได้การลดอัตราภาษีพิเศษ ได้ช่วยเหลือสังคม ได้ผลผลิต กำไร ค่าจ้างขั้นต่ำ

2.3 เรือนจำ (รัฐ) ได้ค่าธรรมเนียมติดคุก(ลดค่าใช้จ่ายเรือนจำ) ลดความแออัดในเรือนจำ ได้นิคมอุตสาหกรรมจากการร่วมมือกับภาคเอกชน (ถือหุ้นหรือร่วมค้า) ขยายพื้นที่เรือนจำ พัฒนางานด้านอาชีพผู้ต้องขังโดยมีอาชีพ กรณีพ้นโทษแล้วทำงานต่ออาจได้ค่าเช่าแฟลต ที่สร้างขึ้นรองรับผู้พ้นโทษแต่ประสงค์จะทำงานต่อไป

2.4 สังคมผู้พ้นโทษมีงานทำ ไม่ทำผิดซ้ำ มีเงินดูแลครอบครัวและตนเอง สังคมปลอดภัย

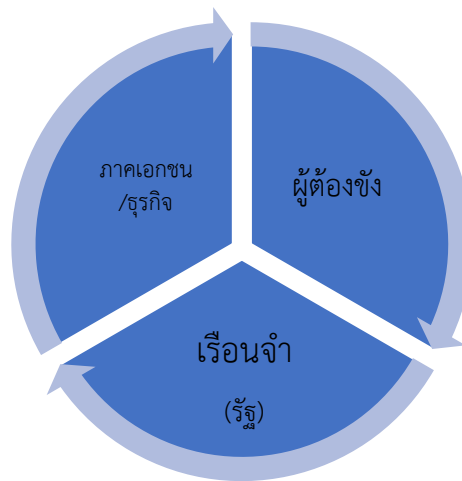
เป้าหมายของการแปรรูป เพื่อให้พ้นจากการระบบราชการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร เพื่อบริการที่ดี ลดต้นทุนการผลิตและสามารถขายได้ในราคาที่คุ้มทุน แต่ไม่สูงจนเกินไปกับสามารถระดมทุนจากตลาดเงินทั้งในประเทศและนอกประเทศ ลดภาระของภาครัฐได้ (พิมล ศรีวิกรม์, 2541) กระทรวงยุติธรรมสามารถบริหารจัดการปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำได้อย่างยั่งยืน ลดการกระทำความผิดซ้ำโดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และยังเกิดการช่วยเหลือภาครัฐจากงบประมาณร่วมลงทุนของภาคเอกชนด้วย ตามหลักความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน และกระทรวงยุติธรรมยังได้รายได้จากผู้ต้องขังที่ทำงานในลักษณะค่าธรรมเนียมระหว่างต้องขัง (ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล) จากสัดส่วนรายได้ของผลผลิตขององค์กรที่แปรรูปขึ้นใหม่

ตัวอย่างประเทศที่ใกล้เคียงกับประเทศไทยที่ทำการแปรรูปงานบังคับโทษจำคุกแล้วคือประเทศสิงคโปร์ มีการแปรรูปองค์กรชื่อ Yellow Ribbon Sg Beyond Second Chances, Singapore. ซึ่ง Yellow Ribbon Sg Beyond Second Chances, Singapore เดิมชื่อ Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprises (SCORE), Yellow Ribbon, Singapore (YRSG) มีวัตถุประสงค์ คือ การช่วยผู้ต้องขังและอดีตผู้กระทำความผิดในการสร้างชีวิตของพวกเขาและลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำผ่านทักษะและการพัฒนาอาชีพในระยะยาวด้วยเครือข่ายการสนับสนุน Aftercare ที่มีประสิทธิภาพ (David Seth Jones, 1999) ในญี่ปุ่นก็มีนิคมอุตสาหกรรมเรือนจำ อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่

สร้างความคิดใหม่ในการจัดองค์กรบังคับโทษใหม่ให้เหมาะสมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง และการบูรณาการการบังคับโทษบนพื้นฐานความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชน ในการทำงานในระหว่างต้องโทษ อันเป็นการลดความสูญเสียของแรงงานของพลเมือง และสร้าง

รายได้ให้ผู้ต้องโทษ ภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งเป็นการสร้างศักยภาพให้ผู้ต้องขังให้มีรายได้และอาจนำไปช่วยเหลือครอบครัวที่อยู่ภายนอกเรือนจำได้ สร้างคุณค่าให้กับตนเองและครอบครัว การทำงานพัฒนาคนให้มีความรู้ในอาชีพและวินัยในตัวเอง คนมีคุณภาพ คุณค่าพัฒนาสังคมและประเทศ นอกจากนั้นเมื่อพ้นระยะการจองจำแล้ว นิติบุคคลที่สร้างขึ้นมีศักยภาพรองรับสำหรับผู้ที่จะทำงานต่อไปได้ตลอดไป

ภาพที่ 2 แสดงการจัดองค์กรบังคับโทษใหม่

การร่วมทุนและร่วมองค์ความรู้ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเพื่อการพัฒนามนุษย พัฒนาสังคมและความมั่นคงด้าน “อาชีพ” ของพลเมืองในประเทศ หรือการบูรณาการ 3 ส่วน คือ เรือนจำ (รัฐ) กับภาคเอกชน/ธุรกิจ กับ ผู้ต้องขัง โดยการปรับเปลี่ยนองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร เพื่อบริการที่ดี ลดต้นทุนการผลิตและสามารถขายได้ในราคาที่คุ้มทุน แต่ไม่สูงจนเกินไป กับสามารถระดมทุนจากตลาดเงินทั้งในประเทศและนอกประเทศ ลดภาระของภาครัฐได้ เป็นสำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การแปรรูปองค์กรเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการมีงานทำภายหลังการพ้นโทษ เป็นสิ่งที่ภาครัฐ ซึ่งหมายถึงเรือนจำและทัณฑสถาน ไม่สามารถทำให้ประสบผลสำเร็จได้ การเพิ่มทุนและการเพิ่มองค์ความรู้ด้านอาชีพต้องเกิดจากความร่วมมือกับภาคเอกชนหรือธุรกิจต่างๆ จึงต้องสร้างความคิดใหม่ในการจัดองค์กรบังคับโทษใหม่ให้เหมาะสมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง และการบูรณาการการบังคับโทษบนพื้นฐานความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชน ในการทำงานในระหว่างต้องโทษ อันเป็นการลดความสูญเสียของแรงงานของพลเมือง และสร้างรายได้ให้ผู้ต้องโทษ ภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งเป็นการสร้างศักยภาพให้

ผู้ต้องขังให้มีรายได้และอาจนำไปช่วยเหลือครอบครัวที่อยู่ภายนอกเรือนจำได้ สร้างคุณค่าให้กับตนเองและครอบครัว การทำงานพัฒนาคนให้มีความรู้ในอาชีพและวินัยในตัวเอง คนมีคุณภาพ คุณค่า พัฒนาสังคมและประเทศ นอกจากนั้นเมื่อพ้นระยะการจองจำแล้ว นิติบุคคลที่สร้างขึ้นมีศักยภาพรองรับสำหรับผู้ที่จะทำงานต่อไปได้ตลอดไป สามารถสร้างองค์กรจากการแปรรูปงานราชทัณฑ์ที่เหมาะสมและตอบสนองต่อแผนการบังคับโทษจำคุกในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดอาญาในการแก้ไขฟื้นฟูด้านอาชีพ เงินทุนส่วนบุคคล และการมีอาชีพภายหลังพ้นโทษบนฐานความร่วมมือกับภาคเอกชน ที่สามารถลดการกระทำความผิดซ้ำได้ และลดค่าใช้จ่ายในงบประมาณของงานราชทัณฑ์ที่รัฐแบกรับแต่เพียงลำพัง โดยการให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของความเป็นนิติบุคคลใหม่ ซึ่งจากการศึกษาได้ข้อสรุปองค์กรที่แปรรูปควรเป็นในลักษณะของรัฐวิสาหกิจ เพราะภาครัฐยังคงต้องมีบทบาทในการควบคุมโทษจำคุกอยู่ จึงเป็นลักษณะองค์กรที่แปรรูปได้เหมาะสมที่สุด จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ต้องมีการตรากฎหมายให้มีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการจัดทำองค์กรร่วมกันและกำหนดสัดส่วนการลงทุน ผลประโยชน์ ประโยชน์ตอบแทน ต่างๆ อย่างชัดเจน 2) การปรับแก้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ให้แรงงานผู้ต้องขังได้รับการคุ้มครองแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานเช่นเดียวกับแรงงานทั่วไปและเข้าสู่ระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย 3) จัดให้มีกฎหมายดูแลผู้พ้นโทษ (After care) เพื่อสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้พ้นโทษสามารถมีอาชีพที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- คณะนิติศาสตร์. (2554). โครงการศึกษาสถานการณ์ปัญหาและพัฒนารูปแบบแนวทางของกฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย. ใน รายงานวิจัย. คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- ธานี วรภัทร์. (2562). การวิเคราะห์สถิติข้อมูลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย. กรุงเทพมหานคร: หุ่นกองพัฒนานวัตกรรมการยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- ธานี วรภัทร์. (2563). การแปรรูปแปลงร่างองค์กรบังคับโทษจำคุก. วารสารกำลังใจ โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา, 8(3), 34-40.
- พิมล ศรีวิกรม์. (2541). การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ: ทางเลือกและความเป็นไปได้. วารสารสุทธิปริทัศน์, 12(38), 20-33.
- อนุศักดิ์ ฉันทไพศาล. (2563). องค์กรและการจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเ็ดยูเคชั่นจำกัด.

- David Seth Jones. (1999). Public Administration in Singapore: Continuity and Reform. Handbook of Comparative Public Administration in the Asia-Pacific Basin. New York USA: Marcel Dekker Inc.
- Kaiser, Gunther. (1984). Prison Systems & Correctional Law: Europe, The United States, and Japan A Comparative Analysis. USA: Transnational Publishers.
- UNAFEI. (2019). Criminal Justice Legislation of Japan. Tokyo Japan: UNAFEI.
- Yellow Ribbon Sg. (2020). Beyond Second Chances. Singapore. Retrieved September 15, 2021, from <https://www.yellowribbon.gov.sg/who-we-are>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิตเป็นวารสารวิชาการของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าทางด้านกฎหมายและสังคมและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา เพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยและงานวิชาการในมหาวิทยาลัยรังสิต และจากสถาบันและภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขานิติศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน บทความที่เสนอจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อพิมพ์ลงในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะระบบการอ้างอิงและรูปแบบการนำเสนอ

ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาให้ถูกต้อง กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย สังคมศาสตร์ สังคมศาสตร์ทั่วไป

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 9 - 15 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่น **ตาราง 1** หรือ **Table 1** และ **รูป 1** หรือ **Figure 1** รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน และ Email.

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ประมาณ 300-350 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้น

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้มีการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคมนวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล

เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธานี วรรณ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (ธานี วรรณ และ อิงคริต ดลเจิม, 2561)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธานี วรรณ และ คณะ, 2563)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธานี วรภัทร์. (2558). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุริยา คงคาไหว. (2560). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธานี วรภัทร์. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 5(2), 35-49.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อาจพันธ์. (2560). หม้อคอกวาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (2010). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//**ชื่อหนังสือพิมพ์**,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2560). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์/ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์

ตัวอย่าง :

ธานี วรภัทร์. (2552). กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย:การบังคับโทษจำคุก. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ธานี วรภัทร์. (2564). ห้องบริโภคนยาเสพติด. ใน รายงานการวิจัย. กองพัฒนานวัตกรรมการยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//**ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์**.//**(ชื่อผู้สัมภาษณ์)**

ตัวอย่าง :

คณิต ณ นคร. (31 ต.ค. 2560). กระบวนการยุติธรรมกับระบบทุนนิยม. (ธานี วรภัทร์, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริจจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (6 เมษายน 2560).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.

ธานี วรภัทร์ และอิงครัต ดลเจิม. (2562). กระบวนการยุติธรรมกับระบบทุนนิยม. ใน รายงานการวิจัย. สำนักพระตำหนักพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา.

พระสุตรักษ์ วิสุโท และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 21 ก หน้า 1 (18 กุมภาพันธ์ 2560).

วิชา มหาคุณ. (2549). การใช้เหตุผลทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Sandel, Michael J. (2010). *Justice*. U.S.A.:Penguin Books.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต ได้ที่ www.rsu.ac.th/law เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : RJLS@rsu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

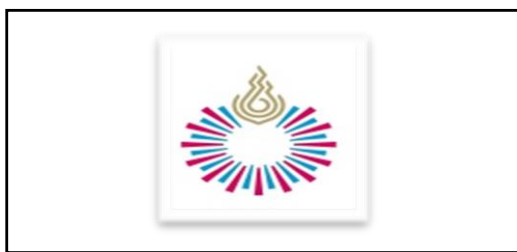
3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt)..... ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ..... พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย..... และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

... (16 pt) ...

[illegible]

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....